

DE PROOSDIJKOERIER

Maart 2004 jaargang 20 nummer 1

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Joop Frankenhuizen (eindredacteur)
Jan Rouwenhorst
Fred de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis. Tel: 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hetnet.nl

Bestuur:

J. Meulstee, voorzitter
Conincksmoor 5, 3645WG Vinkeveen.
Tel: 0297-264494

H. Strubbe, secretaris
Kievitslaan 20, 3645KL Vinkeveen.
Tel: 0297-262560

C. Westerdijk, penningmeester
Molenwiek 98, 3642 BT Mijdrecht.
Tel: 0297-283339

B. van Tol-Burgers, 2^e penningmeester en
genealogie. Burg. Padmosweg 38,
3648BG Wilnis. Tel: 0297-284213

A. Hagen, bibliotheek, documentatie en
internet. Toermalijn 1, 3643AA
Mijdrecht. Tel: 0297-287550

Mr. A. G. van Solinge, archeologie
Zorggras 15, 3848 HT Wilnis.
Tel: 0297-289126

E. Swaab, public relations
Dorpsstraat 6, 3641EC Mijdrecht.
Tel: 0297-287469

Ledenadministratie

L.M. Rimmelenkamp, Rozenobel 27,
3641NJ Mijdrecht
Tel: 0297-286170

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis
Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Contributie € 15,00 per jaar

Losse nummers € 4,50

Oplage: ca. 950

Opmaak verzorgd door de eindredacteur.
Drukwerk: Drukkerij Avanti Wilnis

Bij de voorplaat

Op de hoek van de Herenweg en de Baambrugse Zuwe in Vinkeveen staat een markant pand dat omstreeks 1870 is gebouwd op de plaats waar in 1832 reeds bebouwing aanwezig was. Het aanzien doet denken aan een langhuisboerderij maar het is gebouwd als smederij en wagenmakerij door Klaas Beuker uit Baambrugge. Oorspronkelijk waren het twee woningen met één ingang aan de zijde van de Baambrugse Zuwe (zie de voorplaat) en één aan de zijde van de Herenweg. De familie Beuker heeft sedert de bouw deze woning bewoond en het beroep van smid en wagenmaker uitgeoefend. Na het overlijden van Joop Beuker, de laatste uit die familie die het huis heeft bewoond, is er een antiekhandel in gevestigd. Opvallend zijn de rijke versieringen van het pand zoals de druppellijst langs de goten en de windveren, de klauwstukken en de pinakelvormige hoekornamenten bij de beide dakkapellen. Ook de beide schoorstenen zijn fraai bewerkt. In de voorgevel in het verlengde van de Baambrugse Zuwe is een paneeldeur geplaatst met een bovenlicht waarboven een dakkapel met een driedelig venster met een boogvormig bovenlicht. Sprekend is voorts het gekleurde metselwerk met tegels boven de raampartijen. De beide dakkapellen zijn identiek. Rechts naast het gebouw staat een houten schuur met in de voorgevel een rozetraam. De voorgevel is omlijst met ajourgesneden windveren met makelaar een en ander in fraaie kleuren geschilderd. Deze beeldbepalende monumentale woning is daarom ook terecht op de lijst van rijksmonumenten geplaatst.

Piet Grundmann

De ingangspartij van de woning Baambrugse Zuwe 1 met de fraaie paneeldeur.

**De uiterste inleverdatum van kopij voor het
juninummer is 11 mei. Dit i.v.m de vakanties.**

Doelstelling:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin

In memoriam Gerrit Meulstee

En goede vriend ging heen.

Op 8 januari 2004 overleed na een kortstondige ziekte de vice-voorzitter van de vereniging de heer Gerrit Meulstee. Sedert het najaar van 2001 maakte hij deel uit van het bestuur met als specialiteit de heemkunde. Niet dat hij daarvan veel wist maar hij ging zich er steeds meer in verdiepen waarbij Demmerik en het Donkereind zijn grote aandacht kreeg. Hij was als gezelligheidsmens al snel ingeburgerd in het bestuur. Sinds zijn benoeming is hij zich steeds meer gaan interesseren in de geschiedenis van het gebied waarin wij wonen en vooral in dat van zijn woonplaats Vinkeveen. Hij was onder meer doende met het boek over de middenstand en verzamelde foto's en prenten van zijn dorp. Erg enthousiast was hij bij het in handen krijgen van een groot aantal foto-negatieven op glasplaat daterend van kort na de Tweede Wereldoorlog.

Buiten de Historische Vereniging heeft hij een groot deel van zijn leven gewijd aan het verenigingsleven, waarbij zijn liefde voor de sport op de voorgrond stond. Hij heeft in de korfballerij zijn sporen verdiend zowel als speler als bestuurder (penningmeester). Zijn kritische veertiendaagse column in het clubblad van de korfbalvereniging heeft het zes en twintig jaar volgehouden, hetgeen wijst op een grote betrokkenheid met die vereniging.

Daarnaast hield hij zich jaren bezig met de sportverslaggeving bij radio De Ronde Venen. Het nuttig besteden van zijn vrije tijd is dus nooit een probleem geweest voor Gerrit. Als geboren Amsterdammer heeft hij zich in zijn jeugd jaren snel aangepast aan de dorpse gemeenschap in Vinkeveen. Een grote en sterke man waarop altijd een beroep kon worden gedaan, humorvol en met een groot gevoel voor gemeenschapszin, zo stond hij bekend. Ook in de Historische Vereniging had hij snel zijn draai gevonden.

Het is daarom ook voor de vereniging een groot verlies. Een veel groter verlies is zijn overlijden voor zijn vrouw, zijn kinderen en zijn kleinkind. Wij wensen zijn familie veel sterkte en troost toe om dit grote verlies te dragen. Erkennende zijn inzet gedenken wij hem met veel respect en in dankbaarheid.

Wij zullen hem missen.

Piet Grundmann,
oud-voorzitter .

Van de voorzitter

Een nieuwe lente

Het nieuwe jaar is, zeker op moment van lezen, al weer een flink eind op gang. De lente is een getuigenis van het nieuwe leven. Elk jaar weer levert het voorjaar, in ieder geval bij uw voorzitter, nieuwe energie. Frisse moed om verder te gaan. Het voorjaar is de voorbode van veelal prettige weersomstandigheden. De donkere maanden zijn weer achter de rug en we kunnen met nieuw elan verder werken. In de persoonlijke sfeer werd het gevoel van nieuw leven en jong groen begin dit jaar echter danig overschaduwed door de plotselinge ziekte en het overlijden van mijn broer Gerrit. Elders in deze Koerier staan we hier bij stil.

Mocht u in persoonlijke kring soortgelijke ervaringen hebben dan weet u dat het zoet der herinnering veel goed kan maken. Binnen een historische vereniging kennen we de waarde van het verleden. Meerdere malen al hebben wij u opgroepen toch maar vooral te genieten van wat geweest is. Terugdenken aan de leuke gebeurtenissen en aan de goede dingen des levens. Dat terugdenken laat eerder gebeurde zaken opnieuw langskomen. Je kunt er dan ook weer opnieuw van genieten. Zo worden wij in veel gevallen gesteund door onze herinneringen. Uit dat wat geweest is, putten we nieuwe moed en zin om verder te gaan.

Bijeenkomsten

Zo kijken we ook met gepast genoegen terug op onze laatste algemene vergadering in november. Na de huishoudelijke zaken, waarover u achter in deze Koerier nog meer kunt lezen, hadden we een uiterst interessante lezing van de heer Pijnenburg uit Oostzaan. Deze grafisch specialist gaf een bijzonder aardige toelichting op het inbinden van een aantal unieke boekwerken. De heer Pijnenburg vertelde over zijn contacten met vele groten der aarde. Tevens had hij een complete tentoonstelling aan speciale boekwerken en ex-librissen meegenomen om aan ons te laten zien. Al met al een zeer geslaagde afsluiting van onze ledenavond in november.

Helaas hebben we door de hierboven aangehaalde omstandigheden onze nieuwjaarsreceptie aan het begin van 2004 niet door laten gaan. Later in het jaar zullen we het voor die avond geplande alsnog in enige vorm terug laten komen. Onze vereniging is meer dan alleen een doorgeefluik van schriftelijke historie. We hebben nogal wat foto's ter nadere identificatie. Ook via onze website willen we proberen wat meer aandacht aan oude foto's te

schonken. Met zijn allen weten we meer dan alleen. Juist die gemeenschappelijke herinneringen maken het leuk om er mee bezig te zijn.

En u weet toch dat we ook uw persoonlijke herinneringen graag aan de anderen doorgeven. Praat u makkelijker dan u schrijft? Een telefoontje is genoeg om uw verhaal aan te bieden. Wij komen dan graag bij u langs om over uw belevenissen te praten en zo mogelijk de zaken op schrift te stellen. Aangevuld met uw eigen foto's levert dit veelal aantrekkelijke geschiedenisverhalen op die geschikt zijn voor een groot publiek.

Vroegere generaties werkten aan hun omgeving. Veenarbeiders, boeren, tuinders, ambachtslui, middenstanders en ambtenaren, allemaal droegen zij hun steentje bij aan de wording van ons leefgebied en aan de locale geschiedenis. Onderwijs- en zorginstellingen, kerken, culturele instanties en sportverenigingen, zij hebben allemaal hun eigen historie. Als u uw verhaal hierover kwijt wilt dan houden wij ons natuurlijk aanbevolen. Alvast bedankt voor uw inbreng. Als opwarmertje voor een later nog te publiceren boekje over de verdwenen middenstand in onze gemeente vindt u in deze koerier een verhaal over de verdwenen winkels in Waverveen.

Graag ontmoet ik u persoonlijk op onze algemene vergadering van 19 april a.s., waarvoor u in deze Koerier de uitnodiging kunt vinden. Op deze avond besteden we naast onze algemeen bestuurlijke punten ook aandacht aan de cultuurhistorische waardenkaart van onze omgeving. De heer Blijdenstein zal hierover een inleiding houden, die we graag bij u aanbevelen.

Jaap Meulstee

Inhoudsopgave

2. Bij de voorplaat
3. In memoriam Gerrit Meulstee
4. Van de voorzitter
5. Winkels ed. in Waverveen en omstreken
9. Anthony Oetgens van Waveren
14. De overval op het distributiekantoor te Mijdrecht
20. En toen waren er ineens twee bankgebouwen bij.
23. Amstelhoek beginjaren veertig van de 20^e eeuw
25. Het NH kerkgebouw te Wilnis in de bezettingstijd
27. Zo maar een bericht
28. Genealoog wat nu
29. Reünie
30. Oproep Van der Vaart
30. Reactie
30. Van het bestuur
31. Nieuwe leden

Winkels e.d. in Waverveen en omstreken (1)

door Fons Compier

Heel af en toe, in ieder geval steeds minder vaak, komen deze nog wel eens ter sprake, de winkeltjes die de buurten Nessersluis, Gemaal ("Machinebuurt") en Waverveen in de vorige eeuw rijk zijn geweest. Voor de jongere lezers onder ons met een voorkeur voor modieus, ambtelijk woordgebruik: een "buurt" was vroeger wat een "woonkern" nu is. Deze buurten bestaan nog steeds; de winkeltjes zijn daarentegen allang opgeheven en ook de meeste oorspronkelijke gebouwen hebben voor nieuwbouw plaats gemaakt.

De aanduiding "winkeltje" wordt met opzet gebruikt: qua gebouwen, omzet e.d. hebben we het over zeer bescheiden proporties. Dat laatste geldt nu juist niet over de zorgen, die de betrokken middenstanders hebben gekend bij het drijven van hun zaakjes, met een opvallende overeenkomst: op één na waren deze dichtbij de Amstel dan wel De Waver gesitueerd en dus ook aan de grens met Noord-Holland. De herinneringen aan de winkeltjes bestaan enkel nog bij de jongere klanten van toen, in het jongste geval nu inmiddels 60-plussers. Met het vorderen der jaren worden hun herinneringen er niet betrouwbaarder en gedetailleerder op en dit is de aanleiding geweest om in twee afleveringen wat op papier te zetten over degenen, die deze winkeltjes dreven en vooral ook over de omstandigheden, waaronder dat gedaan werd. Middelen daarbij, zoals literatuuronderzoek, kon ik vergeten: ik moet er vanuit gaan dat er nooit iets schriftelijk is vastgelegd over de zes winkels, die in de twee afleveringen aan bod komen. Ik heb me dan ook moeten behelpen met de eigen herinneringen, aangevuld en gecorrigeerd door belevingen van (nog) oudere streekgenoten. Ter uwer oriëntatie, samensteller dezes is op 4 november 1944 geboren in Waverveen, Botsholsedwarsweg 19, toentertijd meestal en ten onrechte aangeduid met Schoolweg VW 74.

Sigarenwinkel van Dorus Koedooder

Waarschijnlijk de allereerste winkel, die ik ooit ben binnen geweest, was de sigarenzaak van Dorus Koedooder aan de Nessersluis. Deze winkel was pal naast het café van Kees Bak gelegen, aan de westkant van de Veldweg. Koedooder had deze zaak ook al tijdens de oorlogsjaren, maar je kunt moeilijk zeggen dat hij deze toen ook daadwerkelijk kon 'drijven': artikelen, zoals tabak, chocolade en thee waren immers gaandeweg steeds moeilijker en uiteindelijk helemaal niet meer verkrijgbaar. Ook in de eerste naoorlogse jaren bleven dit schaarse artikelen, met alle gevolgen van dien voor de omzetmogelijkheden van Koedooder. Hij moest als zovele anderen dan ook allerlei "branchevreemde" activiteiten ontplooiën om toch enige inkomsten te verwerven. Pas na 1950 waren bijvoorbeeld tabak en thee niet meer "op de bon" en kon Dorus Koedooder weer aan enige omzet gaan denken. Daarbij moest hij het niet hebben van "aanloop" in zijn winkel:

Nessersluis e.o. telde daarvoor veel te weinig bewoners. Wilde je begin jaren '50 wat verkopen, dan laadde je een bak-, transport- of mandfiets vol en trok je er de gehele dag er op uit, weer of geen weer.

In de situatie van Dorus Koedooder betrof het een zware fiets met een mand voorop en een kist achterop. Zijn 'verzorgingsgebied' bestond uit het noordelijk gebied van Waverveen en de aan de andere kant van de Amstel en de Waver gelegen gedeelten van Ouder Amstel en Nieuwer Amstel, zoals de Gemeente Amstelveen toen nog heette. Ongetwijfeld vormde het daarin gelegen dorp Nes a/d Amstel zijn voornaamste afzetgebied en dat betekende dat hij daarvoor heel vaak de Amstel moest oversteken. Dat gebeurde meestal met de eigen roeiboot, een ronduit moeizame aangelegenheid: probeer maar eens met een extra-zware fiets met een volgeladen mand voorop vanuit een roeiboot aan wal te komen. Menigmaal heb ik hem met een steeds roder aanlopend hoofd met deze worsteling bezig gezien. Het was geen volledig onbaatzuchtige hulpvaardigheid, die mij dan de fiets deed aanpakken: het leverde je steevast een stevige schouderklop op en - nog belangrijker - een 'Melkkoetje' reep dan wel een rol zuurtjes van het merk 'Suikeroompje'.

De reden waarom Koedooder zo weinig mogelijk gebruik maakte van het nabijgelegen Pontveer "Nieuwer Amstel -Vinkeveen & Waverveen" zal met het volgende te maken hebben gehad. Begin jaren '50 was het "Utrechtse" aandeel in de exploitatie van het pontveer (nog) geen zaak van de gemeente, maar van "de Polder", net als bijv. het (overigens nauwelijks) onderhouden van de secundaire wegen. Omdat 'wij thuis' Polderlasten betaalden (en hoe...) kon ik als schooljoch bij pontbaas Van Schaik elke keer voor niks de Amstel over, maar Dorus Koedooder zou daarvoor - in ieder geval begin jaren '50- steeds hebben moeten betalen. En zo groot was zijn marge nou ook weer niet op de shag, pijp- en niet te vergeten de pruimtabak, het snoepgoed en de thee in grote verpakking. Aan ons gezin kon hij 'Sterling' shag kwijt en grote pakken thee met daarin van die grote bladeren. Dat spul was beslist voordelig en goed van smaak, althans aanvankelijk. Maar gaandeweg ging die thee steeds

meer naar 'niks' smaken.

Wat me na 50 jaar van de nijvere winkelier Koedooder nog duidelijk bij staat, is zijn grote interesse voor vredesvraagstukken en dat was toentertijd vooral het oorlogsvraagstuk Korea en een dreigende kernoorlog. Tegenwoordig hebben we daar instituten zoals Clingendael voor, maar toen kon de uitwerking van oorlogsvraagstukken gerust worden overlaten aan je tabaksleverancier: hij voorzag een lange duur van het Koreaconflict en raadde - niet zonder succes - zijn rokende klanten aan een ruime tabaksvoorraad aan te leggen. Ten aanzien van de (lange) duur van het Koreaconflict heeft Dorus zelfs in onze dagen nog het gelijk aan zijn zijde...

Ook in een ander opzicht moet ik zelfs na 50 jaar nog wel eens terug denken aan de onverwachts in februari 1954 overleden winkelier. Dat heeft te maken met zijn vocale prestaties tijdens het "mand-" fietsen; meestal bracht hij dan tekstvast en zuiver intonerend "Als een wilde orchidee" ten gehore. Deze Willy Rex- compositie uit 1948 valt nog maar zelden te beluisteren, maar als dat gebeurt voert het me stevast terug naar een zonnige junimiddag in 1953. Op de Veldweg zie ik dan Dorus Koedooder moeizaam trappend de Nessersluis naderen. Een passerende auto doet letterlijk dermate veel stof van het erbarmelijk slechte wegdek opwaaien, dat de winkelier voor een aantal tellen goeddeels aan het oog wordt onttrokken... Al gauw na het overlijden van Dorus vertrokken zijn vrouw en dochter 'van de Sluis' en vestigden zich twee andere gezinnen in het pand naast het Café van Kees Bak, in casu het volgende te bespreken 'winkelijtje'.

Café Bak

Deze caféhouder had overdag aanvankelijk een volledige baan bij Aannemer Gels in Nes a/d Amstel, maar ten gevolge afnemende validiteit ging c.q. moest hij zich vanaf begin jaren '60 bezig houden met een - met Dorus Koedooder - vergelijkbare nering. Ook het afzetgebied had overeenkomsten, maar dat werd door Kees Bak met behulp van een autootje bestreken. Zo'n veertig jaar geleden was roken nog een tamelijk gezonde aangelegenheid (meenden we) en naar eigen zeggen had Kees over zijn tabaksomzet niet te mopperen. Daarnaast maakte hij uiteraard ook omzet door de café verkoop van (sterke) drank. In het begin van de jaren '50 werden in café Bak wel eens bruiloften 'gedaan' en deelnemers daaraan praten daar nog genoeglijk over, met name over de door Bram Broere gekookte feestmaaltijden. Ook is er veel waardering voor de soepele hantering van het tijdstip van afloop: om drie, vier uur des nachts was het feest nog in vrij volle gang; het kan ook wel eens voordelen hebben woonachtig te zijn in een ultieme

uithoek van een gemeente.

Dat deze verlengde duur van de bruiloft kennelijk ook gunstig kan zijn voor de duur van het huwelijk, zou kunnen blijken uit mijn-selectieve- waarneming: de paar paren, die ik me van deze bruiloften herinner, zijn nu langer dan 50 jaar getrouwd... Druk in het café was het maar zelden en dat had vooral te maken met het ontbreken van een verenigingsleven in het daarvoor te kleine Nessersluis. Weliswaar was er soms een wat vaag kaartclubje actief en ook wel een al even onbestemde biljarttoestand, maar echt naam mocht het niet hebben. Des te meer verbazend vond ik de grote volle prijzenkast aan de muur. De verklaring hiervoor van Kees was nogal ontnuchterend: een tijdlang werd er bijvoorbeeld twee keer per jaar aan de biljarttafel strijd geleverd tegen een ploegje uit De Nes; de winnaar ontving dan een grote bokaal en ook de verliezer kon een fraaie beker in ontvangst nemen; een tweede plaats is immers toch echt wel eervol...

Een gunstige omstandigheid voor café Bak was de aanwezigheid in de onmiddellijke omgeving van de laad- en loswal aan de Amsteloever. Tot halverwege de jaren '50 werden er daar onder andere schepen met suikerbieten beladen, die vanuit de polder Groot Mijdrecht aangevoerd werden. Vanaf 1960 was het vlak bij het café een paar jaar lang een drukte van belang vanwege de aanvoer per schip van de hoogovenslakken, materiaal dat bestemd was voor het opvullen van de uitgegraven polderwegen. In 1967 werd het café van de toen inmiddels overleden Kees Bak overgenomen door Wout Ultee. In 1980 brandde het gebouw volledig af en dat betekende tevens het einde van dit café: er kwam het thans aanwezige woonhuis voor in de plaats.

Bakkerij Verhaar / Roeleveld

Hetzelfde kan sinds een paar jaar ook worden gezegd over de bakkerij van laatstelijk Cor Roeleveld en Zonen en eerder van Cor en Louis Verhaar. Deze bakkerij bevond zich aan de oostkant van de Veldweg, aan doodlopende weg richting Wavermondig. Voor een bakkersbedrijf moeten de oorlogsjaren en ook de jaren vlak na de bevrijding heel moeilijk zijn geweest. De situatie voor Cor en Louis vormde daarop geen uitzondering. Anekdotisch zijn de verhalen die ik al zo'n veertig jaar geleden hoorde over de verhitting van de oven in de laatste oorlogswinter. Om hygiënische redenen werd daarbij geen gebruik van steenkool gemaakt: die ovens waren bij voorkeur oliegestookt. Maar om zijn oorlogsinspanningen op peil te houden kon de bezetter de olie wel 'beter' gebruiken. Voor de gebroeders Verhaar had dat tot gevolg dat de oven uiteindelijk met hout (takkenbossen!) en later zelfs met stro aangevuurd moest worden. Vooral stro

Bakker Frans Bakker. Opname uit 1941 waarschijnlijk aan de Utrechtse kant van de Waver

stookt verre van stof- en vonkvrij en meer dan eens zijn de omwonenden heel vroeg in de morgen gemobiliseerd om een beginnende brand te smoren. Niemand van de betrokkenen is nog leven; anders was dit gegeven wat nader uitgediept. "Omzet draaien" was er die jaren geenszins bij; het brood was "op de bon" en voor je geld + bon kreeg je in 1944/1945 steeds minder aan ("regerings"-) brood, zowel kwantitatief als kwalitatief. Dat regeringsbrood was donker en klef en smaakte ronduit vies. Daarnaast was er een groot gebrek aan gist en moesten bakkerijen zoals van Cor en Louis Verhaar naar alternatieve rijsmiddelen uitkijken, hetgeen meestal neerkwam op "kreatief zijn met zure melk". Spoedig na de bevrijding werd er Amerikaans meel aangevoerd en was het ergste leed - voor de consument - geleden. Maar boter en suiker bleven vooralsnog schaarse artikelen.

Deze toestand droeg ertoe bij dat het voor een bakkerszaak in de eerste naoorlogse jaren onmogelijk was om eens energiek omzetverhogend aan de slag(-room) te gaan. Voor relatief veel bakkers, kennelijk ook voor Cor en Louis Verhaar, was dat een beweegreden om vlak na de oorlog naar een andere kostwinning uit te kijken. Hun bakkerij aan de Nessersluis en (dus) aan de Amstel, met karakteristieke etalage en schoorsteen is toen overgenomen door Cor Roeleveld, die tot dan toe werkzaam was geweest bij de bakkerij van Co en Frans Bakker bij het Gemaal (over hen straks meer). Voor bakker Roeleveld begon daarmee een decennialang leven van iedere morgen om minstens vier uur opstaan en dan werken tot een uur of vijf-zes des avonds. Hoewel de bakkerij een heuse

winkel en een overtuigende etalage kende, is er van echte winkelverkoop nooit sprake geweest. Daarvoor was de uit twee doodlopende wegen bestaande Nessersluisbuurt gewoon te klein. Het brood moest dus al 'ventend' aan de huisvrouw worden gebracht en in dat kader kon je deze nijvere middenstander in een brede omtrek per bestelwagen tegenkomen: in ieder geval in Nes a/d Amstel, de Ronde Hoep polder, de Waver, langs de Tienboerenweg in Mijdrecht en het noordelijke gedeelte van de Polder Groot Mijdrecht.

Ik weet niet of Cor Roeleveld wel eens op spreekuur kwam en al helemaal niet wat de huisarts hem daarbij voorschreef. Maar vast niet dat deze middenstander aan "méér beweging" zou moeten doen. Daaraan ontbrak het zeer zeker niet: met pet en sterke bril op, mand met wat brood onder de linkerarm, geldtas aan de rechterkant en met korte driftige pasjes kon je hem van de ene (voor-)deur naar de andere zien stappen, aanbellen, de conversatie nogal kort houden en weer verder gaan, dag in dag uit, fit, half ziek of ziek... Cor Roeleveld was tot buiten zijn regio vermaard vanwege de speculaas, die hij ter gelegenheid van Sinterklaas wist te bakken. Eerst heeft zoon Theo en later ook nog Nico 'Bakkerij Roeleveld' gevoerd. Nico Roeleveld is er in 1996 mee gestopt. Toentertijd werd er al lang geen brood meer gebakken; dat werd van Bakker Elenbaas uit Mijdrecht betrokken. Eind 1999 is de bakkerij afgebroken en in 2001 is daar een vrijstaand woonhuis voor in de plaats gekomen.

Bakkerij Bakker /Bouman

Een paar kilometer verderop, aan de Waverdijk op zo'n 100 meter van het gemaal was al ver voor de oorlog de bakkerij van Bakker gevestigd. Eerst van Jan Bakker en nadien van twee van zijn zoons, eerst Co en daarna Frans. Vooral wat Co aangaat was er sprake van een buitengewoon hoog "Bakker" - gehalte: hij was bakker, heette Bakker en was ook nog eens met een vrouw getrouwd, die Bakker heette! De bij Cor en Louis Verhaar beschreven moeilijkheden zijn onverkort van toepassing geweest op de gebroeders Bakker. En met dezelfde gevolgen: eind 1947 werd de bakkerij door Frans Bakker verkocht aan de uit Alphen a/d Rijn afkomstige bakker Bouman. Verreweg het meeste brood werd door Frans Bakker in De Waver afgezet. Bewust wordt hier 'verkocht' gemedend, want lang niet altijd waren de klanten van bakker Bakker in staat om te betalen. Bij mijn oriëntaties omtrent deze bakkerij was het opvallend met hoeveel sympathie er over Frans Bakker gesproken wordt: "Thuis had hij een heel groot gezin en moest hij elke cent omkeren, maar slecht betalende klanten liet hij niet zonder brood". Het venten tot 1948 gebeurde met 'paard en wagen'. Dat trekdier, een zogenaamde 'hit', bezat niet altijd de rust en onverstoorbaarheid, die zo kenmerkend voor baas Frans waren: er was maar weinig voor nodig om het dier op hol te doen slaan. Bij een van deze ongecontroleerde ritten geraakte Frans Bakker met paard en wagen in de rivier en dit ook nog op grensoverschrijdende wijze: de drenkelingen geraakten pas in Noord- Holland weer aan wal. Toen de woningen aan de Kerklaan in Vinkeveen gereed waren, ging Frans Bakker daar in 1948 met zijn grote gezin wonen. Sindsdien werd

om uiterlijk drie uur des nachts de nieuwe woning verlaten om naar het Nassauplein te Amsterdam te fietsen, teneinde daar bij een andere broer, Cor Bakker, in diens bakkerij te gaan werken. In hun hoedanigheid van brood- en banketbakker heb ikzelf Co en Frans Bakker niet meer meegemaakt. Frans kan ik me vooral herinneren van Waverfeesten, begin jaren '50. Hoewel inmiddels in Vinkeveen woonachtig, is hij nog een aantal jaren lid geweest van het Oranjecomité van de Waver, die dit unieke feest in augustus organiseerde c.q. nog altijd organiseert. Zichtbaar genietend was Frans dan op de drie feestdagen bezig. Het zou me niet verbazen dat dit dan zijn enige vrije dagen waren.....Van 1948 tot 1954 was er sprake van "Bakkerij Bouman", die zijn afzetgebied met in ieder geval Cor Roeleveld moest delen en in toenemende mate ook met vanuit Vinkeveen en Ouderkerk a/d Amstel oprukkende bakkers. Toch vormde deze situatie niet de reden om in 1954 aan de Waverdijk de oven te doven: tegenover de concurrentie stond de toenemende koopkracht van de klanten en de herstelde beschikbaarheid van grondstoffen, zoals gist, suiker en boter. In het begin van de jaren '50 was de sociaal- economische situatie uiteraard al sterk verbeterd ten opzichte van de crisis- en oorlogsjaren. En ook van de eerste grauwe oorlogsjaren was toen al behoorlijk afstand genomen: de tijd van 'opgewarmde koffie' en 'vroeg onder de wol om kolen te sparen' was zo goed als voorbij. Maar toch was het begin jaren '50 voor nog heel wat gezinnen rond de "Machinebuurt" een heel probleem om iedere zaterdag (bijvoorbeeld) de bakker te betalen. Als zijn personeel een aantal zaterdagen achtereen niet had kunnen 'vangen', kon je zaterdagmiddag laat

wel eens een overigens vriendelijke bakker Bouman zelf aan de deur krijgen; de burens wist dan hoe laat het was... In 1954 kon bakker Bouman een zaak in Alphen a/d Rijn overnemen en liet deze gelegenheid niet onbenut, tot voldoening van zijn vrouw die nooit aan de stille "Machinebuurt" had kunnen wennen. Bouman's bakkerij, meer bepaald zijn toch wel aanzienlijke klantenkring, werd overgenomen door bakkerij Koolhaas uit Ouderkerk a/d Amstel. De bakkerij (+ woonhuis) van Frans Bakker kwam een jaar of drie leeg te staan, totdat (Transportbedrijf) Paul Nieuwendijk in 1957 het gebouw plus het ruime erf van Koolhaas kocht. De oorspronkelijke bakkerij plus woongedeelte heeft niet eens zo lang geleden plaats gemaakt voor nieuwbouw. Al gauw nam o.a. bakker De Haan uit Vinkeveen heel wat klanten van branchegenoot

Koolhaas over, evenwel zonder betaling. Niet dat er iets mis was met het brood vanuit Ouderkerk, verre van dat. En evenmin was de prijs een probleem. Maar de huisvrouwen van de Waver en Waverveen - Noord waren nog niet toe aan met "Hai" en "Hoi" groetende knullen van een jaar of 20, vaak weer een ander, die pas na een aanzienlijk remspoor op je erf tot stilstand kwamen en steevast op zaterdag broden teveel of te weinig op hun bonnetje hadden staan.

In het tweede aflevering zal aandacht besteed worden aan de kruidenierszaak van Gijs Berkelaar, de smederij annex winkel van Arie van Vliet, beide in de "Machinebuurt" en het café annex winkeltje van Gert en Nel de Lange aan de Cliffordweg te Waverveen.

Anthony Oetgens 1585 – 1658

door Piet Koster

De invloed van de Amsterdamse burgemeester Anthony Oetgens in onze regio is ongetwijfeld veel groter geweest dan in de verschillende artikelen over hem ooit naar voren is gekomen. In 1624 kocht hij de hoge heerlijkheid van Waveren, Botshol en Ruige Wilnis van het kapittel van Sint Marie te Utrecht. Door deze aankoop kwam er een direct contact tussen zijn geslacht en een deel van de Ronde Venen.

Anthony werd geboren te Amsterdam op 3 oktober 1585 en gedoopt in de Oude Kerk aldaar. Hij was het derde kind van Frans Hendriks Oetgens en Alijdt van Houff. Zijn vader overleed op 12 mei 1625 en was een zeer vermogende koopman die woonde in de Warmoesstraat en later op de Montelbaansburgwal. Hij was schepen in 1589 en tussen 1599 tot 1624 tien maal burgemeester van Amsterdam. Voorts was hij bewindvoerder van de Oost Indische Compagnie.

De oudste gegevens van het geslacht Oetgens in Amsterdam stammen uit het begin van de 15^e eeuw.

1. De vroedvrouw Oetgen in Amsterdam werd circa 1420 geboren. Zij had 2 kinderen: Heyn Oetgens en Oetgen Oetgens. Zij overleed aldaar in 1486 "op de hoek van de Sint Jansstraat". Zij bezat in die straat twee huizen.
2. Oetgen Oetgens huwde met Claes Jacobszn.
3. Frans Claeszn Oetgens, geboren circa 1490 overleed circa 1550. Hij woonde toen in de Sint Jansstraat en bezat de 2 woningen die van zijn grootmoeder geweest waren en was gehuwd met Griete Hendriksdochter. Uit dit huwelijk werd als oudste zoon geboren Hendrik Franszn Oetgens.

4. Hendrik Franszoon Oetgens was korenkoper in de Warmoesstraat te Amsterdam. Hij behoorde van 1564 tot 1567 tot de voornaamste gereformeerden binnen Amsterdam en moest om het geloof uitwijken naar het buitenland waar hij in 1571 stierf in ballingschap. Hij was gehuwd met Weyntje Jacobsdr Verburgh. bij wie hij drie kinderen kreeg.
5. Frans Hendriks Oetgens werd geboren in april 1558 en overleed te Amsterdam op 12 mei 1625. Hij was gehuwd met Alijdt van Houff, geboren in 1558, overleden op 7 november 1616, dochter van Anthony van Houff en Machteld Jacobsdr Schaep. Dit gezin kreeg 7 kinderen, 6 dochters en één zoon Anthony genoemd naar zijn grootvader van moederszijde. Met deze Anthony Oetgens begint het directe contact met onze omgeving.

Ambachtsheer van Waveren, Botshol en Ruige Wilnis.

Anthony werd geboren in Amsterdam en gedoopt in de Oude Kerk op 3 oktober 1585. Hij overleed op reis naar Lübeck op 25 augustus 1658. Op 8 februari 1611 trouwde hij met Anna Spiegel, geboren in 1582 en overleden op 8 april 1644, dochter van Jan Laurens Spiegel en Griete Claesdr Boelens. Zij woonden in 1611 op de Oude Zijds

Voorburgwal, in 1637 op 't Rokin en in 1639 lieten zij op de Singel bij de Gasthuismolensteeg door Philips Vingboom een prachtig pand bouwen met drie woningen onder één lijst met een fronton waarin hun wapen werd afgebeeld.

Ook lieten zij in 's Gravenland de hofstede Spiegelrust bouwen. Hun vermogen werd in 1631 en 1646 geschat op fl. 130.000, --. Anthony Oetgens kocht in 1624 van het kapittel van Sint Marie de hoge heerlijkheid Waveren, Botshol en Ruige Wilnis. In dit zelfde jaar verwierf hij ook van het kapittel van Sint Pieter het Galgmeer ten zuiden van Ruige Wilnis.

Wie thans van uit het Achterbos over de Botsholsedijk gaat, heeft links het oude gebied van Ruige Wilnis en kan bij de eerste bocht naar rechts nog precies zien waar dit Galgmeer voorheen gelegen heeft. Op een kaart uit 1571 van Joost Janzoon Beeldsnijder kan men zien dat de weg in die tijd aan de westzijde van dit meer liep, terwijl hij later toen het Galgmeer bij het gebied van Ruige Wilnis werd getrokken aan de oostzijde is aangelegd.

In "De Nederlandse Stad- en Dorpsbescrijver" uit het einde van de 18^e eeuw staat vermeld: een gedeelte van *Ruigewilnisse*, thans het *Achterbosch* genaamd, benevens twee meertjes, waarvan het grootste de *Galgmeir* genaamd, aldaar, en het kleinste in de landerijen van 't *Sticht* onder de Proosdije *Aesdom* ligt, is door den Heere ANTONI OETGENS, toen Schepen en naderhand Burgemeester te *Amsterdam*, in 1624 van het Kapittel van *St. Pieter te Utrecht* gekocht, en alhier gelegen zijnde, bij *Ruige Wilnisse* gevoegd. Op een kaart uit die tijd, gemaakt door Danckersz. de Rij in mei 1629 zijn de beide meren (het Galg- of Veenmeer en het Klijne Meer) duidelijk ingetekend. Dit kleinere meertje bestaat nog steeds en bevindt zich achter het Cafe "Het Meertje" in het huidige Achterbos en wordt bij strenge winters gebruikt als baan van de IJvereniging "VIOS" uit Vinkeveen.

Een kadasterkaart uit 1830 van dit gebied laat zien, dat "Het Meertje" nog in eigendom was van de familie Oetgens van Waveren Pancras Clifford.

Op bestuurlijk gebied had hij zich evenals zijn vader sterk weten te ontwikkelen. Hij heeft een indrukwekkend rijtje functies achter zijn naam staan

1611 Commissaris te Amsterdam,

1614 Schepen te Amsterdam,

1617 Luitenant der burgerij,

1620-1653 Raadslid,

1626-1650 Burgemeester van Amsterdam

1622-1658 Dijkgraaf van Nieuwer Amstel

1634-1658 Hoofdingeland te 's Gravenland

1642 Schepen te 's Gravenland

1637-1657 Gedeputeerde ter Staten Generaal

1652 Admiraliteitsraad te Amsterdam

Ook was hij ambassadeur aan het hof van Christiaan IV koning van Denemarken en Noorwegen van 13 juli 1631 -- 27 februari 1632 en bemiddelaar van de eeuwige vrede tussen Zweden en Lübeck in 1653.

De kwestie met de Bickers

Uit beraadslagingen van het Amsterdamse bestuur, blijkt dat Oetgens enige malen de Bickers een voet dwars heeft gezet. Waarvan de laatste maal in 1650 toen de Prins voor de stad lag.

Met de Bickers worden bedoeld de broers Andries en Cornelis Bickers die ook ten tijde van Oetgens burgemeesters waren van Amsterdam.

Zij hadden in korte tijd kans gezien om maar liefst zeven familieleden op belangrijke plaatsen te krijgen in de stad.

Andries Bickers, heer van Engelenburg, (sept. 1586-24 juni 1652) was één der machtigste burgemeesters van Amsterdam. Als groot-koopman dreef hij handel op Moscovië en had via de specerijenhandel een groot aandeel in de Oost Indische Compagnie. In 's Graveland bezet hij het landgoed Spanderswoud.

Zijn broer Cornelis (oct. 1592-15 sept. 1654), heer van Swieten, was geen lid van de vroedschap van Amsterdam en trad in 1646, 1650 en 1654 slechts driemaal op als burgemeester.

Ook hij was als groot-koopman geheel gericht op Amerika en vanaf de oprichting af bewindvoerder van de West Indische Compagnie.

Na de zeer voordelige jaren en de winst van de Zilvervloot verkocht hij zijn aandelen en begon als zelfstandige de West Indische Compagnie met succes beconcurreren, waarmee hij weer een fortuin verdiende. Er speelde na de Vrede met Spanje in 1648 een conflict tussen stadhouder Willem II en de Staten-Generaal over bezuinigingen bij het leger. Zij waren in de Staten overeen gekomen om de troepen met 50% te verminderen. De Staten van Holland, die altijd de dienst uitmaakten in de zeven provincies, wilden echter nog verder gaan met de inkrimping van het leger.

Onder aanvoering van de burgemeesters van Amsterdam, Andries en Cornelis Bicker en Jacob de Witt, de pensionaris van Haarlem, stelde dit gewest zich tegenover de Prins.

De tweestrijd loopt hoog op. Op 5 juni 1650 verwerft hij de steun van de zes overige gewesten, die de prins grotendeels beheerst. Om orde op zaken te stellen trekt de Prins aan het hoofd van een stoet met wel 400 officieren naar de weigerachtige steden van Holland. Het wordt een afgang voor de Prins.

In negen steden weigert de magistraat gehoor te

Mr. Anthony Oetgens van Waveren.
Gravure naar schilderij van H. de Keijzer

geven aan de eisen van Willem II. De prins is razend als hij op 30 juli 1650 verslag uitbrengt in de Staten-Generaal over zijn ongelukkige tocht. Hij laat die dag zes leden van de Staten van Holland arresteren en opsluiten in Loevenstein. De volgende dag staat er al een legermacht van de prins voor Amsterdam en brengen burgemeesters Andries en Cornelis Bicker de stad onder de wapenen. Op maandag 1 augustus komen de Prins en de leden van de vroedschap bijeen. De Amsterdammers bedenken dat het beleg van de stad nadelig is voor hun handel. De heer Oetgens van Waveren en oud-burgemeester Pieter Hasselaer, die reeds eerder met de Prins over deze kwestie contact hadden, bemiddelen om het beleg om Amsterdam op te heffen. Bovendien is Amsterdam steeds meer alleen komen te staan in hun verzet. De Prins trekt nu aan het langste eind.

Amsterdam zal zich neerleggen bij de meerderheid van de Staten-Generaal over een geringere inkrimping van de troepen op voorwaarde dat de Statenleden op Loevenstein de vrijheid terug krijgen. Mede onder invloed van Anthony Oetgens zullen de heren Bicker op 3 augustus 1650 hun ontslag indienen. Dit ontslag van de Bickers is maar van korte duur, want op 22 november 1650, onmiddellijk na de dood van Prins Willem II, keren beiden weer op hun posten terug. Maar met de oude macht was het ook bij hen wel gedaan.

Niet altijd geliefd

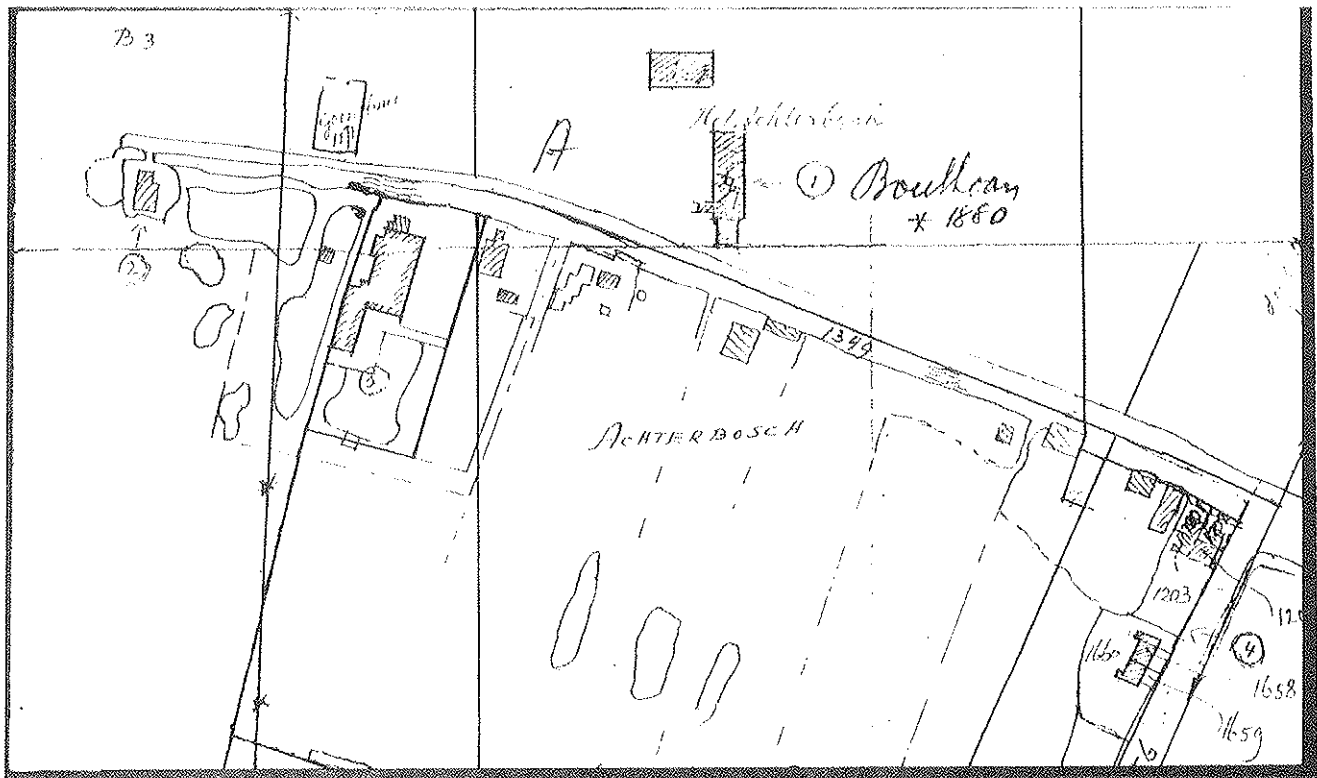
Daar Andries Oetgens door al zijn diplomatieke betrekkingen veel in het buitenland verbleef, vroeg de vroedschap van Amsterdam op 13 februari 1653 zich af, of het raadzaam was, dat er een ander in zijn plaats als raadslid werd benoemd. Na een langdurig debat waar Oetgens zelf niet bij vertegenwoordigd was, werd met meerderheid van stemmen de heer Maerseveen in zijn plaats gekozen. Oetgens wordt hierbij omschreven als een man van grote ervaring, met een groot en gauw verstand. Omdat hij dikwijls uit was op eigen voordeel, is er tegen hem grote afgunst in de raad gekomen. Men leest van Oetgens dat hij zeer welsprekend was, maar ook goed kon zwijgen en veinzen. Ook vond men op 28 januari 1658 dat oud-burgemeester Oetgens, de stad Amsterdam benadeelde door tussen Ouderkerk en de Waver een hek te plaatsen en tol te eisen.

Voorts deelde men mede dat Oetgens van Waveren, als dijkgraaf van de Bovenkerckpolder en de Middelpolder van Nieuwer Amstel, zijn zoon Nicolaas op een onwettige manier tot poldermeester had gemaakt. Deze en andere zaken maken Anthony Oetgens niet overal even geliefd. Toch moet hij een man geweest zijn met een ijzersterk gestel. Hij was namelijk toch al dik zeventig jaar, toen hij in 1658 zijn laatste reis naar Lübeck ondernam.

Opmerkelijk is dat van hem geschreven staat dat hij niet behoorde tot de gereformeerde kerk, terwijl van zijn grootvader Hendrik Franszoon Oetgens bekend is dat die behoorde tot de voornaamste gereformeerden van Amsterdam en na het uitbreken met de oorlog met Spanje moest vluchten om zijn geloof. Anthony Oetgens behoorde dan ook ongetwijfeld tot de Amsterdamse zakenlieden die na de vrede met Spanje, de oude vijand weer van wapens voorzagen en de katholieke godsdienst zoveel mogelijk bevorderden.

In pamfletten uit die tijd worden de Amsterdamse staatsgezinden door de prinsgezinden afgetekend als, brekers van de Unie, openbare muiters, arminianen en heimelijke papisten.

Toch waren het juist de Amsterdamse statenleden, die met een liberale houding bloei brachten in hun omgeving. Zij hebben er de liefdadigheid en verdraagzaamheid bestendigd. Dankzij hen waren er 15.000 katholieken die onbedreigd naar hun schuilkerken gingen. In "Ons lieve Heer op Solder" woonden zij hun mis bij. Ook de lutheranen werd weinig in de weg gelegd. Zij hadden reeds vier predikanten en aan de Singel werd hun grote ronde kerk gebouwd. In de calvinistische kerkenraad zag men er op toe, dat er geen al te felle predikanten in Amsterdam werden benoemd.

Reconstructie van het voormalige Achterbosch in de Noorderpolder door H.H. van der Neut uit Amersfoort 1963 met daarin de r.k. kerk.
 1. Plaats huidige boerderij Bouthoorn. 2. Buitenhuis familie Oetgens van Waveren. 3. St Nicolaas kerk. 4 Waverveense pad

Rooms Katholieke kerk op zijn grondgebied.

Omstreeks 1630 geeft Anthony Oetgens toestemming om op zijn grondgebied een nieuwe kerk te bouwen voor de statie Vinkeveen-Waverveen. Deze kerk die 15 meter breed was en ruim 42 meter lang stond aan het toenmalige Achterbosch wat lag in de Ruige Wilnis. Over dit kerkje is weinig bekend. Volgens het kadaster in Utrecht had het een eenvoudig kerkzaaltje met een halfronde absis. Dit vroegere Achterbosch liep vanaf het huidige Achterbos naar het westen voorbij de boerderij van Bouthoorn. In de polder Groot-Mijdrecht kan men ongeveer 10 kampen land vanaf de Botsholsedijk aftellen voor de lengte van dat Achterbosch. Het liep namelijk tot de scheiding tussen Ruige Wilnis en Waveren of Botshol, Als grens tussen deze beide gebieden gold toen de vaart de Berenwatering. Van deze Berenwatering heeft men in de jaren zestig van de vorige eeuw bij het afgraven van het Waverveensepad nog de plaats teruggevonden van de paalfundering en de hovelingen van de brug over deze vaart, die was gelegen vlak bij de boerderij van Jan van der Neut, Waverveensepad 7.

Zijn broer de historicus Hendrik Harmen van der Neut uit Amersfoort, heeft bij de reconstructie van het Waverveense pad in 1960 een kaart gemaakt waarop de details zijn weergegeven van voor en na de droogmakerij van dit gebied.

De kerk die omstreeks 1630 in Achterbosch werd gebouwd kwam in de plaats van de kerk aan de Herenweg waar men ruim veertig jaar eerder uit was verdreven. Het nieuwe onderkomen was opgetrokken uit steen en had een rieten dak, omdat het van buitenaf niet op een kerk mocht lijken. Van binnen was de kerk geheel wit geschilderd. In het koor stond een wit barokke altaar. Boven op dit altaar, in een soort huisje, bevond zich een beeld van de patroonheilige Nicolaas. Ook de verlaten kerk te Vinkeveen was voor de reformatie gewijd aan deze Sint Nicolaas. Als eerste pastoor van deze hernieuwde statie Vinkeveen-Waverveen wordt genoemd Nicolaas Cornelli, die te Soeterwoude was geboren en in Keulen had gestudeerd. Hij overleed op 24 juni 1636 wellicht als slachtoffer van de pestepidemie, die in datzelfde jaar ook de pastoor van Mijdrecht velde. Een directe opvolger was niet spoedig gevonden, daar volgens het verslag van de Apostolische vicaris Philippus Rovenius uitgebracht in 1638 te Rome, vermeld staat dat Ludolfus van Groeningen, pastoor te Mijdrecht, dit tevens was voor Wilnis, Waverveen en Uithoorn.

Anthony Oetgens die zich zo inzette voor de grootste bevolkingsgroep in ons gebied heeft door zijn medewerking een belangrijk stempel gezet op het geloofsleven in deze dorpen. Als ambassadeur in de Scandinavische landen verkeerde hij in die landen vaak in hoge adellijke kringen. Mede door zijn activiteiten op diplomatiek terrein was hij tussen 13

juli 1631 tot 27 februari 1632 ambassadeur aan het hof van Christiaan IV koning van Denemarken en Noorwegen. Door de Duitse keizer Ferdinand II werd hij op 1 maart 1635 verheven tot Ridder van het Heilige Roomse Rijk. Deze keizer was ook de grote tegenstander van de protestanten in de dertigjarige oorlog.

Een aangepaste genealogie

In de tijd dat onze Oetgens heer van Waveren veel in het buitenland verbleef is waarschijnlijk de genealogie gemaakt waarbij de familie Oetgens van Waveren, op een ongelooflijke wijze aan de stam van de bekende Heren van Abcoude is vastgehecht.

Deze stamboom is ongetwijfeld op bestelling gemaakt om de in handel rijk geworden Amsterdamse burgermeester meer aanzien te geven bij de adellijke heren die hij op de buitenlandse hoven ontmoette. Men kan stellig aannemen dat deze geslachtsregisters niet in ons land dienst hebben gedaan. Want in Amsterdam, waar de familie Oetgens jaren heeft gewoond, zal men wel geweten hebben dat Mr. Anthony Oetgens in 1624 zijn heerlijkheid kocht en niets te maken had met de heren Van Waveren of hoe ze verder geheten mogen hebben uit Abcoude. De naam "van Waveren" is gewoon toegevoegd na de koop in 1624. Geen lid van de familie Oetgens heeft voor de aankoop van de heerlijkheid Waveren, Botshol en Ruige Wilnis, ooit het toevoegsel "van Waveren" gevoerd. De afstamming der Oetgens uit een denkbeeldig adellijk geslacht Van Waveren is een fictie, die door Anthony in 't leven is geroepen om bij het bezit van zijn heerlijkheid, tevens de schijn van een adellijke afkomst te voegen, die beter bij zijn aanzienlijke positie paste. Sinds 1634 komt men dan ook de naam tegen Oetgens van Waveren. Hij schijnt zijn nieuwe afstamming gebruikt te hebben bij het verkrijgen van het ridderschap van het Heilige Roomse Rijk.

Zijn "adellijke" afstamming ving aan met:

1. Sweder van Abcoude overleden in 1347, in een tweede huwelijk getrouwd met Maria de Waal;
2. Gerbrand van Abcoude gehuwd met Mechteld van Reede;
3. Johan van Abcoude gehuwd met Geertrui (vrouw) van Waveren.
4. Jacob van Abcoude van Waveren gehuwd met Mechteld van Bekesteijn;
5. Nicolaas van Waveren gehuwd met Oetgens dochter van Jan Beriszoon;

En "hocus pocus pilatus pas". De genealogie was in elkaar getoverd en Mr. Anthony Oetgens stamde af van Sweder van Abcoude. Want Claes Jacobzoon

werd zogenaamd de Nicolaas van Waveren gehuwd met Oetgens Oetgens zijn betoverovergrootmoeder.

Het is wel zeker dat Mr. Anthony Oetgens zijn van keizer Ferdinand II ontvangen diploma en de gebruikte genealogie in ons land niet heeft vertoond, anders hadden anderen wel geprotesteerd tegen deze aanmatiging. In 1635 was er in deze omgeving wel de familie Lap van Waveren ontstaan na het huwelijk van Mr. Gerrit Arendse Lap en Cornelia van Waveren. Maar deze familie was op geen enkele wijze geparenteerd met de Amsterdamse Oetgens. Hun wapen was een goud veld, met twee rode balken, waarop vijf witte ruiten, drie boven en twee onder.

In de hervormde kerk van Abcoude hangt nog een rouwbord van deze genoemde familie Lap van Waveren, dat geheel overeenkomt met het wapen van de hoge heerlijkheid Waveren, Botshol en Ruige Wilnis zoals dit hangt in de hervormde kerk van Waverveen.

Een buitenhuis aan de plassen

Al met al heeft Anthony Oetgens grote invloed gehad in dit gebied en was hij en zijn latere opvolgers een trouwe bezoeker aan dit waterrijke gebied. Voor zijn bezoeken aan de steeds groter wordende plassen, liet men in het voormalige Achterbosch schuin tegenover de Rooms Katholieke

Andries Bicker, burgemeester van Amsterdam
Portret door Bartholomeus van der Helst.

kerk, een buitenhuis bouwen, dat speciaal gebruikt werd om te gaan vissen en jagen. Volgens een beschrijving uit het einde van de 18^e eeuw heeft men in deze heerlijkheid een uitgeveende plas van bijna 1000 morgen groot en op sommige plaatsen wel 25 voet diep. "Op deze plas valt ook veel waterwild, als watersnippen, ganzen en een zeker soort vogels die men hier *Aalscholfers* noemt en die van jaar tot jaar vermeerderen en veel vis verslinden; men vindt er ook de zogenaamde *Zandreiger* (Fuut) die voor de vis mede zeer schadelijk is; eendvogels vallen er bij overvloed, waarom dan ook van onheugelijke tijden af, een vogelkooi, aan de Ambachtsheer behorende, is aangelegd, namelijk in de Noorderpolder ("t Kooibos") onder de Ruige Wilnis gelegen." Anthony Oetgens is ongetwijfeld een succesvol en

kleurrijk figuur geweest die naast voor onze omgeving, van veel betekenis is geweest voor Amsterdam en de buitenlandse betrekkingen.

Bronnen:

Mr. H.J.Koenen, Algemeen Nederlands Familieblad 7^e jaargang; A. de Roever Nzn, Amsterdams jaarboekje 1890; Mr. O.C. Bloys van Treslong Prins, Genealogie Oetgens van Waveren; L.J. van de Heijden, Kerkgeschiedenis van De Ronde Venen; L.van Ollefen & R. Bakker, De Nederlandse Stad en Dorpsbeschrijver 1795; Drs J.M.A. van Cauteren, H.Hartkerk Vinkeveen; Drs A.Bloed, Waveren door de eeuwen heen; J. ter Haar, Geschiedenis der lage landen; H.H. van der Neut, Aantekeningen Veenmuseum; P.Koster, De Kerk van Vinkeveen.

De 'overval' op het distributiekantoor in Mijdrecht

door Jan Rouwenhorst

Zestig jaar geleden - op vrijdagavond 24 maart 1944 - ziet een eenheid van de Utrechtse Knokploeg (KP) kans om een grote hoeveelheid bonkaarten en inlegvellen af te voeren uit het gemeentehuis van Mijdrecht. De actie verloopt zonder geweld. Met een buit van 13.850 bonkaarten is het de op één na grootste 'kraak' in de provincie Utrecht. De Landelijke Organisatie (LO) gebruikt de bescheiden voor hulp aan onderduikers.

De actie is voorbereid in nauw overleg met de Wilnissse mandenmaker Abraham van Vliet, die in zijn woonplaats leiding geeft aan het verzet en met Arie van Heeringen uit Mijdrecht, leider van de distributiekering in deze regio. Later blijkt dat het succes van de actie schril contrasteert met de dood van zijn gegijzeld vader in het concentratiekamp Vught.

Op de bon

Naarmate de Duitse bezetting langer duurt, zijn er meer mensen die zich schuilhouden: ze hebben goede redenen om uit handen van de nazi's en hun handlangers te blijven. Ze lopen het risico opgepakt te worden, in de gevangenis te verdwijnen, of gedeporteerd te worden. Anderen moeten nog directer voor hun leven vrezen. Al deze onderduikers zijn aangewezen op steun van plaatselijke verzetsgroepen, de zogeheten "ondergrondse". Geleidelijk ontstaat tussen de vele locale en regionale groepen een organisatorisch verband op nationaal niveau: de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers. Kortweg genoemd: L.O. Vooral de voedselverstrekking aan de onderduikers heeft hoge prioriteit.

Al in 1939 heeft de Nederlandse overheid aan alle inwoners een distributiestamkaart uitgereikt om bij schaarste aan goederen een billijke verdeling te garanderen. De stamkaart is in feite een eenvoudige persoonskaart zonder foto. Aan de binnenkant en aan de achterzijde van de kaart staan hokjes waarin een kruisje of een stempel gezet kan worden. En op zo'n teken wordt van tijd tot tijd een inlegvel verstrekt, waarvan genummerde bonnetjes kunnen worden afgeknipt. Dat inlegvel hoort bij de

stamkaart en wordt vernieuwd als alle bonnetjes gebruikt zijn.

Tijdens de bezetting zijn veel artikelen "op de bon". Via een distributiesysteem worden bonkaarten verstrekt, waarop men levensmiddelen, textiel, zeep, tabak, schoeisel en andere producten kan verkrijgen tegen betaling en gelijktijdige inlevering van de betreffende bon(nen). Veel bonnen hebben de naam van het product erop gedrukt, andere zijn alleen voorzien van een nummer, waarop "opeens" iets te verkrijgen kan zijn. Van te voren is dat niet bekend. (1) "Geen eten zonder bonnen, geen bonnen zonder bonkaart, geen bonkaart zonder inlegvel, geen inlegvel zonder distributiestamkaart." (2) Om begrijpelijke redenen kunnen onderduikers hun bonkaarten niet zelf afhalen: daarvoor moet men zich namelijk identificeren. En aan het begin van de bezettingsperiode heeft de overijverige ambtenaar J.L. Lentz, inspecteur van de bevolkingsregisters, een persoonsbewijs ontworpen - met foto en vingerafdruk - dat uitermate moeilijk is na te maken.

De tas met L.O.-bescheiden

In de zomer van '43 krijgt Arie van Heeringen (1917) via een predikant het verzoek aanwezig te zijn bij de oprichting van de L.O. voor de Vecht- en

Veenstreek. Na het bijwonen van een regionale bijeenkomst in Breukelen wordt Van Heeringen de contactpersoon voor Mijdrecht. Eerder heeft hij een opleiding tot onderwijzer gevolgd en is hij bedrijfsleider bij de plaatselijke kettingkastenfabriek van Den Hertog. Hij is goed van de tongriem gesneden. (3) Vervolgens wordt hij leider van de distributiedienst in Mijdrecht. Het kantoor is gehuisvest in de raadszaal op de eerste verdieping van het toenmalige Mijdrechtse gemeentehuis.

Al voor de L.O. is opgericht, weet Van Heeringen samen met een aantal van zijn medewerk(st)ers bonkaarten “vrij te maken”. Diverse vertrouwde personen krijgen het verzoek om zogenaamd hun inlegvel te verliezen. Met behulp van de politie maakt men gebruik van valse aangiften. En na het opmaken van een politierapport krijgen de hulpvaardige mensen binnen enkele dagen weer een nieuw inlegvel. In 1946 vertelt hij: “Zo kreeg ik dus bonkaarten vrij om onderduikers te kunnen helpen. Wat bonkaarten betreft, hebben we ons steeds zelf kunnen behelpen door inwisseling met inlegvellen, zowel echte als valse.”

Van Heeringen verbergt zijn tas met L.O.-bescheiden steeds in de garage van zijn vader. Het bodebedrijf van zijn vader is dan gevestigd aan Bozenhoven. Op een nacht in oktober 1943 breekt daar brand uit. Vermoedelijk is het vuur ontstaan in de kolengenerator van één van de transportwagens. Twee van de drie aanwezige voertuigen branden volledig uit. (4) “Ik zat in duizend angsten over mijn tas, want daarin zaten honderd bonkaarten, honderd inlegvellen en andere papieren. Toen de brand bijna geblust was, heb ik vlug mijn tas te pakken zien te krijgen. Hij was gloeiend heet, maar de inhoud was gelukkig onbeschadigd gebleven, zodat dit incident goed afliep.”

Al ruim voor de “kraak” is Van Heeringen met betrouwbare personeelsleden aan het frauderen en saboteren. In 1943 is besloten tot invoering van de Tweede Distributiestamkaart, de zogeheten T.D. Uitreiking kan pas plaatsvinden na inlevering van de hoekjes van de oude stamkaart. Een aantal grote gezinnen wordt door Van Heeringen en zijn plaatsvervanger Dorus Roeleveld overgehaald om hun kaarten af te staan. Na het afknippen van de hoekjes gaan de stamkaarten de kachel in. Als ze grotendeels zijn verbrand, haalt men de geblakerde restanten snel uit het vuur en dooft die op het aanrecht in de keuken van Roeleveld. Vervolgens krijgen de rechtmatige eigenaars een en ander verpakt in een krant retour met het advies zich de volgende dag te melden op het distributiekantoor. Het verhaal is dan dat één van de kinderen de

stamkaarten in de kachel heeft gegooid en dat er slechts enkele stukjes uit de vuurzee zijn gered.

De dames achter het loket schoten in de lach als weer iemand met zulk een boodschap kwam. De eigenaar keek heel verontwaardigd en vroeg hoe hij nu aan andere stamkaarten moest komen. Een politierapport werd opgemaakt en binnen enkele dagen kreeg het gezin weer nieuwe stamkaarten en het geval was opgelost. Wij hadden intussen weer idem zoveel hoekjes voor een T.D. om onderduikers te kunnen helpen. Zo hebben we op dit gebied ook ons zelf kunnen redden. Voor uitwisseling van onderduikers maakten we gebruik van de L.O. Maandelijks werd ook een zeker bedrag aan contributie afgedragen aan de koerier. Ook op financieel gebied hebben we geen hulp van buitenaf nodig gehad.” (5)

Anticlimax

In de laatste maanden van 1943 komt Arie van Heeringen in contact met de Knokploeg in Utrecht. “Het was de bedoeling om ook het distributiekantoor in Mijdrecht leeg te halen. Hiervoor echter had men gaarne mijn medewerking, die ik ook gegeven heb. Na verschillende voorafgaande besprekingen en nadat reeds eenmaal een poging niet kon doorgaan, is tenslotte op 24 maart 1944 het distributiekantoor leeggehaald.” (6)

Dat de uitvoering van het plan niet van een leien dakje is gegaan, blijkt uit bestudering van andere bronnen. Ruim elf jaar na de “overval” schrijft Abraham van Vliet, leider van de protestants-christelijke tak van de ondergrondse in Wilnis, in zijn verslag “Wonderlijk door God bewaard” hoe hij betrokken is geraakt bij de voorbereidingen. (7) En in een document uit 1946 staat dat ook Van Vliet - samen met de vechthouder J. van der Vliet - in de zomer van 1943 is uitgenodigd om naar een vergadering te komen die gehouden wordt in de consistoriekamer van de Gereformeerde Kerk in Breukelen. Het is dezelfde bijeenkomst waarover ook Van Heeringen heeft bericht. Abraham van Vliet wordt de plaatselijk leider van de L.O. in Wilnis.

Van Vliet heeft “op zekere dag” een gesprek met een hem onbekende man achter de regenput. Pas na de oorlog wordt het Van Vliet bekend dat zijn gesprekspartner van toen Reindert van der Haar is, die onder de schuilnaam Frits een belangrijke rol speelt in de KP-organisatie van de provincie Utrecht. Zijn broer wordt in 1946 burgemeester van Mijdrecht en Wilnis en blijft dat tot in 1971. “De heer trok zijn schoen en sok uit en haalde een plattegrondtekening van het stadhuis te Mijdrecht voor de dag, met ook de bovenverdieping erop. Het kwam er op neer, dat er een kraak gepleegd moest worden.”

Uitkomst van het gesprek is het volgende scenario voor een niet genoemde datum: “ ’s Avonds om zes uur precies sloot de politieman Talsma het gemeentehuis, ging dan in zijn woning en hing zijn jas op de kapstok. In zijn jas zaten de sleutels en zijn revolver. Als Talsma in de kamer zou gaan, zouden twee mannen van de knokploeg hem volgen, de sleutels wegnemen en hem in de kamer bewaken. De buit zou in een auto worden geladen en naar Wilnis worden gebracht. Achter het kerkhof daar zou (de buit) worden afgeladen en door de tuin van de pastorie naar de kerk worden gebracht om onder de vloer te worden verstopt. Van Vliet beschrijft de spanning van de bewuste avond en de anticlimax die daarop volgt: “Er gebeurde echter niets. Een aanrijding bij Loenersloot deed heel het plan in duigen vallen.” Details daarover noemt Van Vliet niet.

Telefoneren

Wanneer en wat er precies in Loenersloot gebeurt, wordt duidelijk uit een verslag van een inwonster van Loosdrecht. “Het was op 2 februari 1944 dat er (om) ongeveer half zes ’s avonds aan de deur werd gebeld. Voor de deur stond een jonge man met een tas onder de arm. Deze vroeg of hij even mocht telefoneren naar een garagehouder, want ze stonden hier met een auto en hadden een lekke band

gekregen. De auto stond op een laantje vlak naast het huis. Er kwam toen nog een jongeman bij staan (die) eveneens uit de auto (kwam). Inmiddels kwam ook mijn man naar de deur toe lopen om te zien wat er gaande was. De mannen deden iets verlegen en wij voelden als het ware dat dit geen normaal geval was (,,). Mijn man liet de auto van het laantje afhalen en in het pakhuis rijden om te voorkomen dat de burens er iets van zouden merken. Het bleek dat er zes jonge mannen in de auto zaten en (dat) deze een Duitse camouflagekleur had. Nu wisten wij met zekerheid dat dit iets bijzonders was. (...) Mijn man liet ze allen uit de auto komen, hun tassen die ze bij zich hadden meenemen en allen gingen in het kantoor.” (8)

In de auto zit de eerder genoemde Frits, samen met vijf anderen, met de schuilnamen Koos, Daan, Kleine Kees, Dirk en Henk. De twee laatstgenoemde jongemannen worden nog hetzelfde jaar door de Duitsers gedood.

De echtgenoot van de vrouw belt een bevriende garagehouder in Hilversum en verzoekt hem met spoed te komen om een lekke band te repareren. De garagehouder neemt het wiel mee. Het is duidelijk dat het wel enige tijd zal duren voordat de auto weer rijklaar is.

“Eén van de mannen vroeg of hij telefoneren mocht naar Mijdrecht. Mijn man stond dit toe maar zei hem

Het voormalige gemeentehuis te Mijdrecht rond 1960

dat hij geen onvoorzichtige uitlatingen mocht doen. Dit werd beloofd. Hij belde daarna een adres in Mijdrecht op, wat later bleek (van) de leider van de distributiedienst aldaar te zijn en vertelde deze dat de schaakwedstrijd deze avond niet doorging. Mijn man en ik keken elkaar eens aan en wij begrepen dat ze die avond een overval op een of ander bureau hadden willen doen. Daar zij nog enige tijd zouden moeten wachten, vroeg ik hen of zij een boterham wilden eten. Dit aanbod werd gretig aanvaard. Met smaak hebben ze de boterhammen opgegeten en dronken daarbij opmerkelijk veel melk (...)

Een enkele maal, als zij hun tas openden, zagen we een revolver glinsteren, maar we hielden ons (als) of we niets gezien hadden. In het begin deden de heren iets schuchter, maar zodra ze bemerkten dat ze niets te vrezen hadden, werden ze vrijer en werd er volop gepraat en gelachen. Wij hebben al die tijd gezellig met de heren zitten praten over de politieke toestand en alles en nog wat. Zij zelf noemden hun namen niet en zeiden ook niet waar ze vandaan kwamen, of waar ze heen gingen en wij vroegen ook niets, want bijna zeker hadden we toch een ontwijkend of een verkeerd antwoord gekregen. (...)

Na geruime tijd gezellig te hebben zitten praten, arriveerde de garagehouder met de gerepareerde band en zette deze weer aan de auto. Hij verlangde geen geld, daar hij ook wel begreep dat het voor de goede zaak was. Maar (hij) kreeg als beloning een tabakskaart, waar hij natuurlijk erg blij mee was. Intussen was het reeds negen uur geworden. De heren namen afscheid en betuigden hun hartelijke dank voor de genoten gastvrijheid en de verleende hulp en vertrokken daarna met voor ons onbekende bestemming. Dit voorval werd door ons nooit met iemand besproken voor hun en onze veiligheid. Totdat enige dagen geleden - dus ruim twee jaar na dit voorval - plotseling één van deze mannen voor de deur stond. Ik herkende hem onmiddellijk en van hem hoorden wij de juiste toedracht van het geval. (...)

Opsporing

Ook Arie van Heeringen beschrijft later het voorval. (9) "In januari 1944 traden we in overleg met Frits van de K.P. om te komen tot een overval op het distributiekantoor Mijdrecht. Op het laatste moment weer (afgeketst). In februari werd ik ontboden op het station te Utrecht teneinde met Ruurd (de provinciale leider van de L.O., jr) een onderhoud te hebben betreffende D.K. Mijdrecht. Al spoedig weer in contact met Frits. Datum werd vastgesteld. Afspraak was zeven uur 's avonds. De beheerder van de sleutel. P. Talsma, zou gedwongen worden de sleutel af te geven. Om 6.30 uur 's avonds een telefoontje van Frits dat het "kaartspel" niet door

kon gaan vanwege een lekke band." Van Vliet schrijft dat een tweede poging ook niet doorgaat wegens pech met de auto.

Enige tijd daarna - het is ondertussen maart - is er nieuw overleg en kiest men voor een andere aanpak. Van Heeringen ziet namelijk kans om de actie zonder bedreiging van of geweld tegen politieagent "Lange" Piet Talsma te laten verlopen. Dat is mogelijk, omdat Van Heeringen zelf de beschikking heeft over de sleutel van de kluis. Hij neemt namelijk tijdelijk het kassierschap bij de distributiekring waar, omdat Ruth Bras, de echte kassier, in de eerste helft van maart (zogenaamd) met ziekteverlof is gegaan. In april 1944 staan zowel Ruth Bras (33 jaar) als Arie van Heeringen (26 jaar) gesignaleerd in het Nederlands Algemeen Politieblad. De autoriteiten verzoeken om hun opsporing in verband met fraude en diefstal van distributiebescheiden. Bras blijkt vertrokken "naar onbekende verblijfplaats" en Van Heeringen "is sedert de avond van 24 maart 1944 spoorloos".

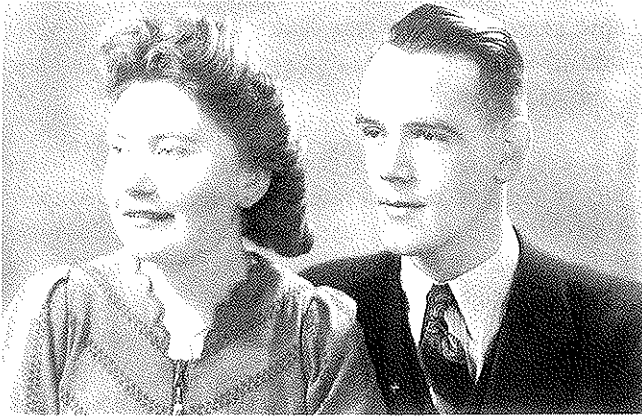
De voorbereiding van de diefstal vindt plaats in kantoortijd. De dag voor de 'overval' beginnen Van Heeringen en enkele betrouwbare personeelsleden alle distributiebescheiden uit de kluis naar de bovenverdieping te brengen. Daar wordt alles in postzakken gestopt.

Na kantoortijd wordt Talsma geschaduw door een vertrouwenspersoon om, zoals Van Heeringen zelf aangeeft, "niet voor onverwachte moeilijkheden te komen". (10) Alles verloopt volgens plan. Het is de bedoeling dat de zakken via een raam terecht komen in de tuin van het gemeentehuis, die via een poort in de schutting is te bereiken.

Om acht uur 's avonds komt de auto met vier leden van de K.P. voorrijden. Frits is één van de passagiers. Arie van Heeringen bericht: "Met behulp van een touw werden de postzakken, waarin de bescheiden geborgen waren, uit het raam naar beneden gelaten en in de auto geborgen. Spoedig vertrok de auto, waarin inmiddels (ik) ook had plaatsgenomen in oostelijke richting. Tijdens het rijden bleek, dat in de tuin achter het gemeentehuis een postzak met tabaks- en bonkaarten was achtergebleven. Terugkeren was riskant in verband met mogelijke ontdekking. In De Bilt, waar de buit werd gelost, belde één der K.P.-leden naar een ingewijde in Wilnis. Dezelfde nacht werd (...) de postzak opgehaald en veilig ondergebracht in de Nederlands Hervormde Kerk te Wilnis." (11)

Kerkvloer

Na het inladen van de buit wisselen twee "passagiers" van vervoermiddel. Vanwege de opgehaalde "bagage" is er voor hen geen plaats meer in de auto. Enkele mensen van de ploeg van

Arie van Heeringen en zijn verloofde Geziena van Haeringen in 1941. Na de oorlog trouwden ze met elkaar.

Abraham van Vliet zijn ook aanwezig en ze hebben twee extra fietsen bij zich. De twee leden van de K.P. logeren die nacht bij Abraham van Vliet. Die vertelt: "Om elf uur 's avonds werd mijn broer opgebeld, dat er een zak met spijkers was blijven staan. Ik overlegde met de mensen van de K.P., die bij mij achtergebleven waren, maar deze konden nu niet meer helpen. De politieman J. van Splunder, een dochter van mijn broer, Alie van Vliet, en mijn zoon Jan van Vliet, gingen toen met hun drieën op pad naar Mijdrecht. Daar de lichter reeds vroeg in de avond had plaatsgevonden, bestond het gevaar, dat de zaak ontdekt was en dat men een wacht zou hebben staan bij de achtergelaten zak. Maar het moest." (12)

"Ze liepen door de polder en kwamen bij de poort, maar deze was al gesloten. Mijn zoon ging toen achter de schutting om. Van Splunder bleef staan om de zak aan te pakken en Alie stond op de uitkijk. Het was uiterst gevaarlijk, want daar de poort gesloten was, kon de overval reeds ontdekt zijn. Door modder en water, door groente- en bloembedden sloop Jan naar de plek toe. Net zou hij de zak pakken, toen achter hem de deur van de schuur open ging en tegelijk in de woning van de politieman het licht aan ging. Hoewel hij er op rekende, dat de zak als lokaas was neergezet, schrok hij hevig. Hij richtte zijn revolver direct op de schuur, maar er kwam niemand uit. Vermoedelijk was de deur door de zuiging van de wind opengegaan. Even later ging het licht in de woning van de politieman ook uit. Zo kwamen ze toch ongehinderd met de zak thuis." (13) Het is ongeveer half twee 's nachts als het drietal terugkeert in Wilnis. De zak wordt veilig opgeborgen onder de vloer van de kerk. (14)

Aanhoudingen

Arie van Heeringen duikt onder en verblijft waarschijnlijk achtereenvolgens in o.a. Zeist en Bussum. De Wilnisse ondergrondse betaalt voor zijn onderduik een kostgeld van dertig gulden per week

en de nodige bonkaarten. Eind 1944 vindt hij als 'Bram Snor' onderdak op de boerderij "De Kraanvogel" aan de Amstelkade. (15) De activiteiten rond deze boerderij van de familie Bosman zijn van groot belang voor het verzet in de wijde regio. De gierkelder van de boerderij dient als geheime bergplaats voor wapens, die door geallieerde vliegtuigen zijn gedropt in de polder Wilnis-Veldzijde. Ook zijn op de boerderij diverse onderduikers gehuisvest.

Op zaterdagochtend, 25 maart 1944, staat het personeel van de distributiekring voor een gesloten deur. Voor de vorm gaat één van hen nog informeren waar Van Heeringen blijft. Eenmaal binnen in het distributiekantoor wordt voor allen duidelijk dat alleen de noodrantsoenen aanwezig zijn. Tegen de middag arriveert een rechteam van de Staatspolizei. Na een kort onderzoek besluit men familieleden van de voortvluchtige Arie van Heeringen aan te houden. Het ouderlijk huis en het expeditiebedrijf van zijn vader worden voor enige tijd verzegeld.

In maart 1994 vertelt zijn broer Dirk van Heeringen - destijds 23 jaar - die bij zijn vader in de zaak werkte over de toedracht van de gebeurtenissen vanaf die zaterdag. "Wij waren in Utrecht. Op de terugweg werden we in Wilnis al gewaarschuwd. Ik ging toen naar een tante, maar later op de dag ben ik op mijn vaders verzoek toch naar Mijdrecht gegaan. Samen met mijn ouders en mijn zussen Annie (19) en Jopie (14) zijn we onder begeleiding van de plaatselijke politie naar Amsterdam gebracht. De rillingen liepen over m'n rug, want over de Euterpestraat had je genoeg gehoord. (In de Euterpestraat is het bureau van de Sicherheitsdienst gevestigd, jr) We kregen de stuipen op ons lijf van al dat geschreeuw in het Duits." Na verhoor wordt het gezin overgebracht naar het Huis van Bewaring aan de Amstelveenseweg. Vader en zoon worden gescheiden van moeder en dochters. "We zaten met vier personen in een cel, waar één brits was."

Concentratiekamp Vught

Na elf dagen opsluiting aan de Amstelveenseweg volgt op 6 april het transport per trein naar het concentratiekamp Vught. Het gezin wordt in gijzeling genomen, omdat de SD er niet in slaagt de ondergedoken Arie in handen te krijgen. Dirk vertelt tijdens het gesprek dat hij het insigne met kampnummer "G 9614" altijd heeft bewaard. Samen met zijn vader komt hij terecht in het "Geisellager". Moeder en beide zusjes zitten in het "Frauenlager". Dirk van Heeringen zegt vijftig jaar na dato: "We hadden nooit kunnen vermoeden dat het verhoor zou leiden tot internering in het concentratiekamp Vught. Ik was heel onzeker, want je wist absoluut niet wat er zou gebeuren. Mijn vader, die suikerziekte had,

kreeg een wond aan zijn been en kon uiteindelijk niet meer lopen. De wond wilde niet genezen. In een kruiwagen reed ik hem 's ochtends naar de appèlplaats. Omdat ik direct na de telling in marstempo met het werkcommando mee moest, had ik geen tijd om hem terug te brengen naar de barak. Vader bleef alleen op de appèlplaats achter. Hij kreeg geen medische verzorging. Uiteindelijk is hij in het kamp geopereerd, maar zijn gezondheid ging snel achteruit. Mijn vader had een enorme heimwee. Het heeft hem erg aangegrepen, dat hij zijn vrijheid kwijt was, voor iets waar hij part noch deel aan had. Vanuit het kampziekenhuis had hij zicht op de uitgang van het kamp. "Als we daar maar weer door zijn", zei hij tegen mij."

Die wens is niet op aardse wijze vervuld. Op 7 juni 1944 - één dag na de landing van geallieerde troepen op de stranden van Normandië - sterft vader Gerrit van Heeringen op 58-jarige leeftijd. Aan de familie wordt meegedeeld dat hij is overleden ten gevolge van een zwak hart en slechte bloeddorstrooming, acute nierontsteking en suikerziekte. (16) "Ik heb nog gezien dat hij op een karretje naar het kampcrematorium werd gereden", vertelt Dirk van Heeringen. Nadat zijn moeder en zusjes zijn vrijgelaten, wordt hij in september overgebracht naar kamp Amersfoort. Na een verblijf in dat kamp wordt hij naar Utrecht vervoerd en daar in de binnenstad vrijgelaten. "Ik heb dat altijd als een wonder beschouwd." In de buurt van de Mariaplaats gaat hij naar een expeditiebedrijf, waarmee ze zaken deden. "De zoon van de eigenaar heeft me naar huis gebracht."

Uit het verhaal van Dirk van Heeringen blijkt dat Arie tijdens zijn onderduikperiode wel eens thuis kwam. "Op een keer kwamen er Duitsers bij ons op de werf. Ze wilden paarden stallen. Arie zat op de trap. Hij had een vuurwapen bij zich, want hij wilde

zich niet overgeven."

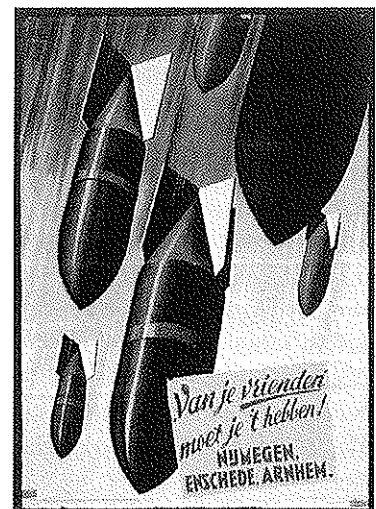
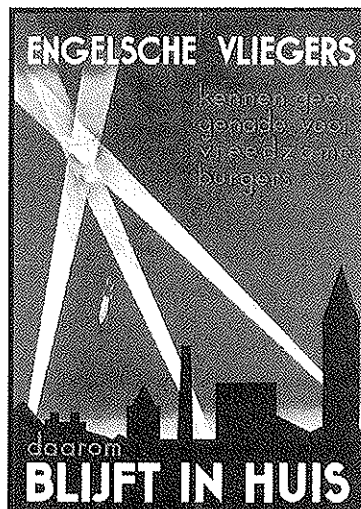
Na de oorlog schrijft Arie van Heeringen: "Hulde aan alle medewerkers van de L.O., die zich zo volkomen gegeven hebben om de vijand afbreuk te doen. Het doel was bereikt. Een saluut voor hen die vielen in gevangenissen en concentratiekampen. Wij zullen hen nimmer vergeten." (17)

Arie van Heeringen is in 1982 overleden. De in het artikel genoemde zussen van Arie van Heeringen leven ook niet meer. Mevrouw Annie Hoogendoorn-Van Heeringen overleed in februari 2004. De heer D. van Heeringen is in 2003 overleden.

De auteur dankt alle personen die hem informatie hebben verschaft voor hun medewerking.

Bronnen:

1. G.L. van Lennep, Verklarend Oorlogswaardenboek, Amsterdam 1988.
 2. L. de Jong, De Bezetting (deel 4), Amsterdam 1968, blz. 62.
 3. Gesprek met de heer D. van Heeringen te Mijdrecht, 14 maart 1994.
 4. idem.
 5. Archief Rijks Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Afdeling Beschrijving, Collectie L.O.-L.K.P. Verslagen etc. over de geschiedenis ...KP Utrecht (DF-1) (BAI-3)
 6. idem, KP (DF-1) (BAI-1)
 7. Abraham van Vliet, "Wonderlijk door God bewaard", blz. 5 e.v., mei 1955.
- Deze bron is (bijna) letterlijk aangehaald in het boek "Van Wildernis tot Ronde Venen" onder redactie van drs. A. Bloed, dr. L.R. Mur en H.W. van Soest, z.p. 1984, blz. 130-131.
8. KP (DF-1) verslag no. 9.R.
 9. KP (DF-1) (BAI)
 10. KP (DF-1) (EG-3 BAI-1, 47)
 11. idem.
 12. KP (EG-3, 59)
 13. Abraham van Vliet, blz. 6-7.
 14. KP (EG-3, 59)
 15. Manuscript "Belevenissen op de boerderij "De Kraanvogel" te Wilnis tijdens de oorlog 1940-1945" door Joh. P. Bosman, blz. 30-31.
 16. Bericht van de Konzentrationslagerkommandant, gedateerd 8 juni 1944.
 17. KP (DF-1) (EG-3 BAI-1, 47)

Enkele Duits getinte oorlogsaffiches zoals die tijdens de oorlogsjaren hier en daar zichtbaar waren.
Bron: website NIOD. www.gcheugenvannederland.nl

En toen kwamen er ineens twee bankgebouwen bij

door Joop Frankenhuizen

In 1960 begint een aannemer namens de Nederlandsche-Handel-Maatschappij aan de Raadhuislaan in Mijdrecht met de bouw van een bankgebouw. Slechts een enkeling tekent bezwaar aan. In 1964 krijgt het gebouw de naam ABNbank. In 1968 volgt even verderop in dezelfde straat weer een bankgebouw maar dit keer van de Amsterdam-Rotterdam Bank. De bouw van deze laatste gaat minder geruisloos en de grondverwerving haalt zelfs de landelijke pers. Nu, bijna 40 jaar later, zijn beide bankgebouwen afgebroken.

De ABN bank

8 april 1960. De naoorlogse opbouwjaren zijn achter de rug en Nederland maakt zich langzaam op voor een aantal ingrijpende sociale en maatschappelijke veranderingen. Op het Mijdrechtse gemeentehuis arriveert een brief van de Nederlandsche-Handel-Maatschappij te Amsterdam met het verzoek om op het perceel kadastraal bekend als C4113 (Raadhuislaan 4) een bankgebouw met bovenverdieping te mogen neerzetten. Er is slechts één probleem. Er heerst ter plekke een bouwstop. De bouwaanvraag is in strijd met een bestemmingsplan dat door de gemeenteraad op 27 juli 1948 is vastgelegd. Volgens gemeenteopzichter P.J. Gasse kan toestemming alleen worden verleend als art 20 van de wederopbouwwet wordt toegepast. En dat gebeurt. Burgemeester Van der Haar en de wethouders Bunschoten en Winkel ondersteunen de aanvraag en zeggen hun medewerking toe.

De buurman

De locatie voor dat nieuwe bankgebouw grenst aan de tuin van accountant H.J.H. (Harrie) van der Heijden (1908-1974) en die staat soms op zijn strepen. HJH is eigenaar van het monumentale pand Dorpsstraat 23 waar hij een administratiekantoor heeft. Daarnaast is hij lid van het invloedrijke en spraakmakende katholieke notarisgeslacht Van der Heijden dat meer dan 100 jaar in Mijdrecht en Vinkeveen het notarisambt heeft uitgeoefend. Zijn vader was Johannes Franciscus Wilhelmus Josephus van der Heijden. Deze JFWJ was notaris in Mijdrecht van 1908 tot 1945. Zijn grootvader Hendrikus Josephus Herbertus was dat van 1877 tot 1895 en zijn overgrootvader Johannes Constantinus was dat van 1831 tot 1877. Zijn broer A.J.J. (Toon) van der Heijden (1909-1964) is nog steeds notaris en oefent sinds 1946 zijn ambt uit in het naastgelegen pand op huisnummer 21. Het smalle enigszins vervallen pand, staat anno 1960 bij veel Mijdrechtenaren dan ook bekend als het notarishuis.

Vooruitstrevend

De katholieke van der Heijdens hebben het op bestuurlijk gebied nooit makkelijk gehad in het

jarenlang door overwegend protestanten bestuurde Mijdrecht. HJH in het bijzonder. Tijdens en na de oorlog is hij een periode raadslid. Hij zit daar bepaald niet stil en valt op door zijn ijver om soep en melk te verstrekken aan de schooljeugd, een onderzoek in te stellen naar een zwembad achter het park van Mevrouw van Wieringen (nu zit daar Nieuw Avondlicht), het van buiten laten verven van de gemeentewoningen aan de derde bedijking (Julianalaan e.o.) en de aankoop van de spoorbrug en de brugwachterswoning in De Hoef. Tussen 1945 en 1965 is hij redacteur van 'De Dorpsstem', een weekblad dat in zijn hoogtijdagen ruim 7000 betalende abonnees telt. Hij valt daar op door zijn manier van schrijven. Regelmatig ligt hij in de clinch met het gemeentebestuur. Is het niet vanwege de stoep voor zijn woonhuis die een verbreding van de Dorpsstraat in de weg staat of huisvuil dat van de gemeentelijke vuilniswagen afwaait dan is het wel vanwege zijn monumentale woonhuis.

In juli 1956 probeert de gemeente dat woonhuis te kopen om er een deel van het gemeentehuis in te vestigen. HJH weigert. De gemeente kan wel zijn woningen naast het gemeentehuis aankopen, maar dat wil de gemeente niet. In 1958 wil de chef oudheidkunde en natuurbescherming van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen het pand Dorpsstraat 23 op de nationale monumentenlijst zetten. Op haar beurt wenst de gemeente daar niet aan mee te werken en zeker niet als het geld moet kosten. Het Rijk zit ook slecht bij kas en laat weten voorlopig geen geld te hebben voor de noodzakelijke restauratie. HJH dreigt dan de bouwvallige gevel te laten slopen. Hij krijgt er zelfs sloopvergunning voor. Gelukkig komt het niet zo ver.

Metten met twee maten

Mei 1960. Terwijl HJH met het rijk en de gemeente in de clinch ligt over de restauratie van zijn woonhuis, komt de Nederlandsche-Handel-Maatschappij met de bouwplannen voor een bankgebouw achter zijn tuin. Het is voedsel voor een nieuw conflict. HJH laat het gemeentebestuur schriftelijk weten bezwaar te hebben tegen vestiging van een bankgebouw op de achter zijn tuin gelegen

De Raadhuislaan anno 1968 met gezicht op het gemeentehuis gezien vanaf de ABNbank. De voorbereidingen voor de bouw van de Amrobank zijn in volle gang. Het complex woningen rechts naast het gemeentehuis is nadien afgebroken.

grond. De gemeente meet volgens hem met twee maten. Toen hij eerder op zijn grond een woning wilde bouwen verwees de gemeente naar een bestemmingsplan uit 1948. Daarin is vastgelegd dat bouwen ten westen van het dorp en ten zuiden van de Kerkvaart niet is toegestaan. Volgens HJH geldt die bouwstop ook voor de handelmaatschappij. Daarnaast vreest hij het verdwijnen van natuurschoon. Op de toekomstige bouwplaats staan prachtige bomen en die zullen moeten verdwijnen. "Mocht tot rooien worden besloten", schrijft HJH, "dan volgt daaruit dat hem toestemming wordt verleend zijn tuin ook te ontdoen van de bomen en daarin een vijvercomplex aan te leggen zodat niet zo veel zon wordt onttrokken." Natuurschoon komt bij HJH toch kennelijk niet op de eerste plaats. Desondanks komt de gemeente met HJH tot overeenstemming en de bouw van het bankgebouw wordt gestart. De oplevering vindt plaats in juni 1961. Mijdrecht is naast de Boerenleenbank en de Nutsspaarbank nu ook een handelsbank rijker.

Gemarchandeer

Op 25 september 1964 overlijdt notaris AJJ van der Heijden. Daarmee begint de strijd om zijn pand en de grond gelegen op de hoek van Dorpsstraat 21 en de Raadhuislaan. Het geheel is particulier moeilijk verkoopbaar vanwege de inmiddels alom bekende bouwstop. In de vergadering van B&W van 20 oktober 1964 merkt gemeentesecretaris J.G.A. Koedam op dat het terrein van wijlen notaris Van der Heijden ongeschikt is voor de bouw van een nieuw gemeentehuis. De gemeente is wel geïnteresseerd in het naast het gemeentehuis gelegen Nutsgebouw. Wethouder Winkel mag er 75.000

gulden voor bieden. De vraagprijs is echter 100.000 gulden. In januari 1965 laat de KVP bij monde van wethouder Van Bunschoten weten niet geïnteresseerd te zijn in de panden van de heer Van der Heijden. Deze mening wordt eind 1965 herhaald. Op 11 januari 1966 laat ARP wethouder Winkel weten 125.000 gulden te hebben geboden voor de twee panden van Van der Heijden, maar dat HJH daar niet op wenste in te gaan. De KVP fractie wil in beide panden het kantoor van de dienst Openbare Werken vestigen. Burgemeester Van der Haar laat weten helemaal niet te willen kopen en secretaris Koedam wil op de vrijgekomen plek een dorpshuis neerzetten. Er is dan nog plaats over voor een bankgebouw, stelt Koedam in de notulen van de inmiddels openbaar gemaakte B&W vergadering.

Nog een bank

Op 15 januari 1966 heeft wethouder Winkel een gesprek met de accountant van de weduwe van notaris A.J.J. van der Heijden. Deze laat weten het bod van 125.000 gulden op Dorpsstraat 21 en 23 zeer aannemelijk te vinden en belooft contact op te nemen met HJH. Op 22 maart 1966 wijst HJH het bod af, het is te laag. Een impasse dreigt. De knoop wordt doorgemaakt door notaris Moesker. Op 3 mei 1966 biedt hij namens de weduwe van AJJ het notariskantoor met grond te koop aan. B&W laten weten dit deel niet apart te willen kopen. De gemeente wil zowel het eigendom van HJH als dat van de weduwe in één keer kopen en wil daar nu 150.000 gulden voor op tafel leggen. Dan gebeurt er iets onvoorzien. Op 4 juli 1966 koopt gemeentesecretaris J.G.A. Koedam van de weduwe S.H.A. van der Heijden - Dekker het oude

notariskantoor met 7,81 are grond. Hij betaalt er 40.000 gulden voor. Eerder was hij telefonisch door de Amrobank benaderd met de vraag of er bezwaren te verwachten zijn tegen de bouw van een bankgebouw op de plek van het notarishuis. Op 12 juli 1966, laat de gemeente de Amrobank officieel weten dat er geen bezwaren te verwachten zijn. GS van de provincie Utrecht hebben immers ook de bouw van het ABN gebouw destijds goedgekeurd. Twee maanden later, op 17 augustus 1966, verkoopt Koedam het notarishuis en de grond voor 125.000 gulden aan de Amsterdam Rotterdam Bank NV. Pas een jaar later, op 29 september 1967, laat de Amsterdam-Rotterdam Bank Blaak 40 te Rotterdam aan B&W weten in Mijdrecht een bankgebouw te willen plaatsen. De officiële bouwaanvraag arriveert op 10 april 1968. Het gaat om een bankgebouw met bovenwoning te bouwen op sectie C4116. De bouwkosten worden geschat op 375.000 gulden. De aanvraag is in strijd met het bestemmingsplan ter plekke, meldt de gemeente, maar met toepassing van art 20 van de wederopbouwwet (!) kan een bouwvergunning worden afgegeven. Op 6 juni 1968 wordt deze verleend.

De hel breekt los.

In augustus daarop volgend krijgt architect Risseeuw toestemming de houtopstanden in de tuin te laten veilen onder de voorwaarde dat een passende herbeplanting zal plaatsvinden. Het rooien van de bomen en het verdwijnen van de in het oog vallende mooie siertuin stuit op onbegrip bij de omwonenden. Sommigen staan er bij te huilen.

Op 27 september laat HJH een metselaar komen om prijsopgave doen voor het bepleisteren van de voorgevel Dorpsstraat 23. Hij moet nu zelf voor de restauratiekosten opdraaien, want het ministerie van CRM heeft laten weten dat de gevel van de monumentenlijst is afgevoerd. De gemeente krijgt lucht van het pleisterwerk en weigert medewerking. "Restauratie dient in de oorspronkelijke staat plaats te vinden, e.e.a. op aanwijzingen van de dienst openbare werken", stelt zij. Dan komt het tot een onverwachte wending. Diezelfde dag wordt opzichter Gasse benaderd door de gebouwendienst van de Amrobank. De aannemer van het bankgebouw heeft de gemeente opmerkzaam gemaakt op de slechte staat van onderhoud van de voorgevel van nummer 23 en gevraagd voorzieningen te treffen zodat er tijdens de bouw van de bank geen schade veroorzaakt wordt. HJH reageert onmiddellijk met een tegen-exploit. Hij wil aan de gevel niet meer dan 15 duizend gulden besteden, de rest moet de bank betalen. Dat lukt. Overeengekomen wordt dat de Amrobank de gevel herstelt en HJH daarvoor 15 duizend gulden bijdraagt. De bank wil met de geste voorkomen dat de bouw stagneert, mede omdat HJH van B&W

Links het oude notarishuis. Rechts het nog niet gerestaureerde woonhuis van HJH van der Heijden. (1961) Nu nationaal monument.

uitstel van herstel heeft gekregen en omdat de bouwrijzen zullen stijgen als per 1 januari 1969 de BTW wordt ingevoerd.

Op zaterdag 26 april 1969 breekt in Mijdrecht de hel los als het dagblad 'Het Vrije Volk' meldt hoe de verkoop van het notarishuis en de tuin destijds precies in zijn werk is gegaan. "Rel om 'winstje' van gemeentesecretaris, kopt de krant. Het is dan drie jaar geleden dat gemeentesecretaris J.G.A. Koedam de notariswoning met grond koopt voor 40.000 gulden om het geheel veertien dagen later met 85.000 gulden winst door te verkopen aan de bank. De reacties variëren van "slimme secretaris" tot "jaloerse accountant", want HJH heeft het niet kunnen laten publiekelijk te reageren toen bleek dat vlak na de aankoop de bouwstop werd opgeheven en zijn beklag daarover bij de gemeenteraad werd doodgezwegen.

De rest van de geschiedenis is bekend. Het notarishuis is gesloopt, de grote mooie bomen gekapt, de rondscharrelende pauwen verkocht, alles om plaats te maken voor een tweede bankgebouw. Op enkele meters afstand staan twee bankgebouwen broederlijk naast elkaar. De inmiddels omgedoopte ABNbank en de Amrobank. Dan trekt de ABNbank in bij de Amrobank. Het bordje boven het bankgebouw wordt veranderd in "ABN-Amrobank". Dat duurt tot eind 2000 wanneer de ABN-Amrobank een nieuw gebouw opent aan het begin van de Dorpsstraat. Op dit moment zijn de twee verlaten bankgebouwen gesloopt. De een na 43 jaar de ander na 35 jaar. Zij maken plaats voor een appartementencomplex. Daaraan is anno 2004 meer behoefte dan aan een bankgebouw.

Nb. De Nederlandsche-Handel-Maatschappij werd opgericht in 1824 en ging in 1964 over in Algemene Bank Nederland. De handelmaatschappij had o.a. het monopolie op de handel in 'wettig' opium, dat nu tot de harddrugs wordt gerekend. Zie voor meer details hierover de ABN/Amro site www.doordebankgenomen.nl

Bronnen: Bouwvergunningen, gemeenteraads- en collegeverslagen gemeente Mijdrecht.

Amstelhoek in de beginjaren van de 20^e eeuw

door A.L.Th Verhaar

In 1939 kwam er met de ingebruikneming van de Prinses Irenebrug, een kortere en ruimere weg door de dorpskern van Uithoorn. Daarmee was weer een deel van "de weg nr. 19" van het provinciaal wegenplan van Uithoorn naar Vreeland gereed gekomen. (Zie ook J. Rouwenhorst – De Proosdijkoerier september 2003 jaargang 19 – nummer 3 – pagina 93.)

Een ander deel betrof het vernieuwen van de brug over de Ringvaart van de Bedijkingen in Amstelhoek. (De brug in de Mijdrechtse Zuwe over de Middentocht bij de Middenweg zou daarna volgen.) In 1941/42 heeft bouwfirmma Simon uit Schiedam dit werk uitgevoerd. De uitvoerder, Hermanus de Bruin uit Rozenburg ZH, heeft van dit werk en van de omgeving een aantal foto's gemaakt. Daarvoor maakte hij gebruik van een Box fototoestelletje. Deze camera met houten kastje had hij als jongeman vóór 1940 verkregen via spaarzegels op een tabaksartikel.

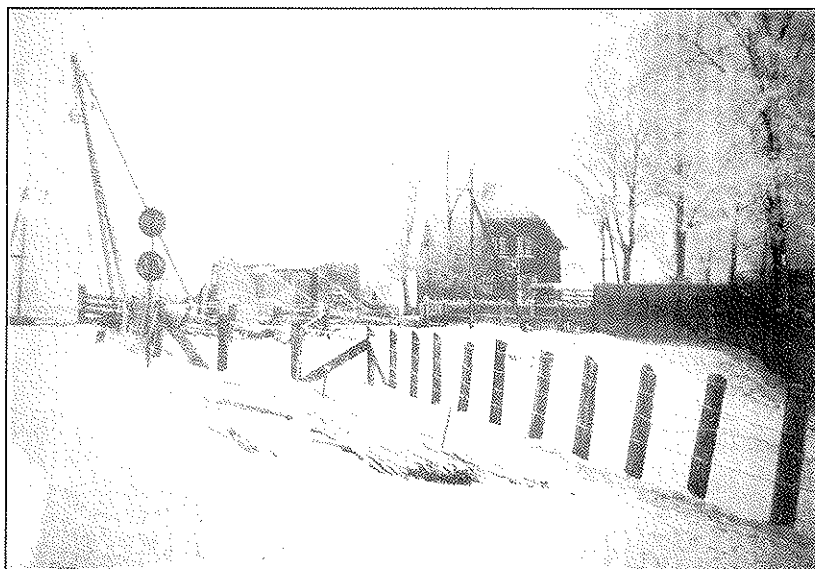
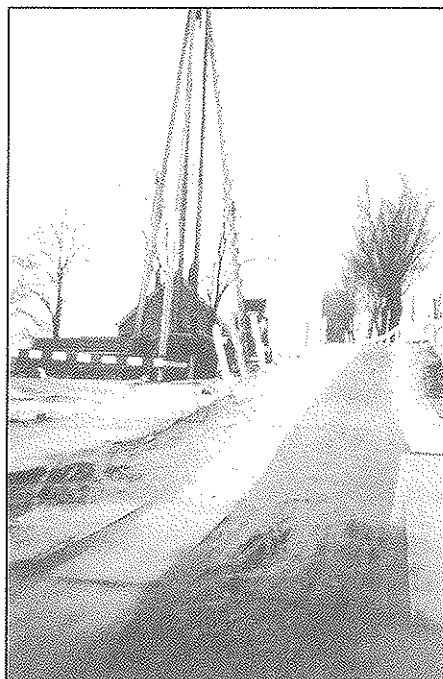
Zijn zoon W. de Bruin uit Oudeschild – Texel heeft na enig speurwerk, via een oproep in de *Nieuwe Meerbode* van 13 augustus 2003, onze Historische Vereniging gevonden. Samen hebben zij de juiste locaties vastgesteld. De foto's van zijn vader heeft hij aan het fotoarchief van de vereniging geschonken en die is hem hiervoor zeer erkentelijk. Enkele foto's uit de serie met een korte toelichting daarop volgen hieronder.

Het zicht vanaf de Ringdijk 2^e Bedijking vanuit De Hoef op de waterdoorgang in de ringvaart van Eerste naar Tweede Bedijking, nabij de Mijdrechtse Zuwe in Amstelhoek. Daarbij werd meteen de houten brug vervangen door een betonnen brugdek er overheen. De werkers zijn v.l.n.r. Dirk Uithol aan de betonmolen, in de bouwput zijn broer Willem, ?, ?, Joop Uithol en ?. De huizen van links naar rechts zijn nu Mijdrechtse Zuwe nummers 42, 40 en 38.

Het kosthuis van uitvoerder De Bruin bij de familie Uithol aan de Mijdrechtse Zuwe. Het was een vroeger overweghuis, met nummer 53, van de Nederlandse Spoorwegen van de lijn Uithoorn – Alphen a/d Rijn die in 1936 is opgeheven. Het huis staat er nog steeds en heeft als opschrift *BLOKHUIS*. De familie Uithol woonde vóór de opheffing van de lijn in het station De Hoef. De vader was verbonden aan het werk op het baanvak aldaar en vóór die tijd was hij werkzaam bij de Spoorwegen in Nieuwersluis. Mevrouw Uithol verzorgde aan het loket in De Hoef de kaartverkoop. Een paar van de bewoners v.l.n.r.: Tinie Uithol – zoon Dirk – uitvoerder (Her)Manus de Bruin staand – mevrouw Uithol – en dochter Gré.

Gezien vanaf de Mijdrechtse Zuwe vanuit Mijdrecht staat links een houten woonhuis op de plaats van het tegenwoordige Esso benzine pomp station. Het huis stond in het schootsveld van het nabij gelegen Fort bij Uithoorn en moest bij oorlogsdreiging snel verwijderd kunnen worden door afbreken of afbranden.

Staande op de Ringdijk 2^e Bedijking laat een goed beeld zien van de plaats van het kosthuis tegenover de vroegere toegang tot het Fort bij Uithoorn. Op het oude baanvak zijn enkele bouwketen geplaatst en heeft wat bouwmetaal een plaatsje gevonden in het tafud van de Ringdijk. De dijk werd later begraasd en de dijkvakken werden met draaihekkens, met een klaphek ernaast, afgesloten. De veeroosters waren hier nog niet bekend. Naast het blokhuis is nu het bedrijf Pothuizen B.V. - Handel in IJzer en Non-Ferrometalen - gevestigd

Zoals voor veel plaatsen in deze buurt was ook hier voor het heiwerk een hoge stelling nodig. De uitvoerder heeft het mooie weer benut om boven in de 18 meter hoge stelling een kiekje te nemen van een ander deel van Amstelhoek. Tussen de eerste huizen in de De Bruinlaan en de Burgemeester Fernhoutlaan en in de verte de huizen in de Engellaan, liggen de volkstuintjes die al in de eerste oorlogsjaren snel werden aangelegd.

In 1920 liet de gemeente Mijdrecht in de Engellaan 16 woningen bouwen. Met hun witgepleisterde buitengevels kreeg het woonwijkje al gauw in de volksmond de naam van "Indische buurt". Het plan was om de huizen zo'n 30 jaar te laten staan, doch ze hebben veel langer dienst moeten doen. Op 18 december 1972 legde burgemeester D. Haitsma de eerste steen voor nieuwbouw ter vervanging van de oude huizen. Hierbij kreeg ook het Buurthuis Ons Streven zijn definitieve plaats.

Vanuit zijn uitkijkplaats ziet de uitvoerder verder nog de enkele jaren eerder geopende Naai- en Huishoudschool Arbeid Adelt in de Van Dijklaan. Ook ziet hij de gebouwen van de melkfabriek VAMI - de vroegere Stoom Zuivelfabriek Mijdrecht - aan de Amstelskade. Verderop, naast de spoorbaan, de graanopslagloodsen van Firma Engel. In de verte ziet hij links het hoge gebouw van het NS-station Uithoorn en helemaal rechts de Nederlands Hervormde kerk in Uithoorn aan de Amsteldijk Noord.

Het n.h. kerkgebouw te Wilnis in de bezettingstijd.

door Fred de Wit

Tijdens de bevrijding van ons land zijn honderden kerkgebouwen totaal verwoest of zwaar beschadigd. Gelukkig zijn de kerkgebouwen in De Ronde Venen voor oorlogsgeweld gespaard gebleven. Wat niet wegneemt dat de Hervormde kerk in Wilnis ook aan een groot gevaar heeft bloot gestaan. Als de Duitsers namelijk zouden hebben geweten wat er in en rondom het gebouw gebeurde waren de gevolgen niet te overzien geweest.

De verzetsgroepen

In Wilnis waren verschillende groepen verzetstrijders actief. Zo waren bij de boerderij "De Kraanvogel" onder ander een groot aantal onderduikers en wapens verborgen. Maar aan het verzetswerk nam ook de touwslagerfamilie Reurings deel evenals de mandenmaker Abraham van Vliet. In de polder Veldzijde vonden regelmatig wapendroppings plaats. Wanneer de Engelse zender een boodschap doorgaf zoals dat "de machine op volle toeren draait" wisten de verzetstrijders dat er gedurende de komende nacht een vliegtuig over zou komen dat containers met wapens zou afwerpen. De wapens moesten dan worden schoongemaakt en

opgeborgen waarna ze verder moesten worden gedistribueerd. De wapens die voor plaatselijk gebruik bestemd waren werden in Wilnis opgeborgen. Een goede plek vinden was niet gemakkelijk want de Duitsers hielden het wegverkeer nauwlettend in de gaten en de burgemeester, een fanatieke NSB-er, had eveneens zijn trawanten die hem over alles informeerden. Toch hadden de verzetsmensen een goede plek gevonden en wel in de Hervormde kerk. In een hoekje van de kerk werd een stukje van de vloer opengebrouwen waar precies iemand doorheen kon. In een ruimte van ongeveer 50 centimeter werden de wapens en de munitie opgeborgen. Levensmiddelen

waren schaars en alleen maar op distributiebonnen verkrijgbaar. Dat gold niet voor de vele onderduikers die geen bonnen kregen. Het was dus noodzakelijk om aan die distributiebonnen te komen. In Mijdrecht was een distributiekantoor in het gemeentehuis gevestigd en de plaatselijke beheerder hiervan, Arie van Heeringen, was bereid mee te werken aan een overval op het kantoor. Die overval werd op 24 maart 1944 gepleegd en lukte volledig. De koster van de kerk zat eveneens in het complot en de distributiekaarten vonden onder de kerkvloer een veilige plek totdat ze konden worden gebruikt. Arie van Heeringen dook onder maar zijn vader, die met de overval niets te maken had, werd door toedoen van de burgemeester door de Duitsers opgepakt en stierf in het concentratiekamp te Vught. Omdat de Duitsers graag over de nodige persoonsgegevens wilden beschikken waren ze regelmatig te vinden op de bevolkingsregisters. In Amsterdam heeft de illegaliteit zelfs het bevolkingsregister in brand gestoken, hetgeen maar gedeeltelijk is gelukt en een aantal verzetsmensen het leven heeft gekost. In Wilnis heeft het bevolkingsregister ook enige tijd onder de vloer van de kerk gelegen om uit de handen van de vijand te blijven. Regelmatig bezochten de Duitsers de kerktoeren waardoor ze een prachtig uitzicht hadden over de weidevelden en precies konden controleren wat er allemaal gebeurde. Nooit hebben zij een vermoeden gehad van hetgeen er allemaal in de kerk verborgen was. In de oorlog verordenden de Duitsers dat de burgers al het koper, dat zij in bezit hadden, moesten inleveren. Zij hadden dit dringend nodig om daar ammunitie van te maken. In de kerk hingen prachtige koperen kronen van omstreeks 1600. Deze bleven echter gespaard omdat ze antiek waren. Op 24 februari 1943 roofden de Duitsers de klokken van de Katholieke kerk te Driehuis. De klok van de Hervormde Wilnissse kerk bleef gespaard omdat de kerkvoogdij kon aantonen dat de klok dateerde uit 1541 en het jaartal van de klok daarin was gegoten evenals de naam van de gieter, Jan Waghenens. In Kockengen liep het echter minder gunstig af. Daar had men eveneens een klok die onder monumentenzorg viel maar de benodigde papieren om dit aan te tonen waren niet te vinden zodat de klok werd meegenomen. In de Wilnissse kerk was tussen het plafond en de kap nog een grote ruimte die zich eveneens leende om het een en ander te verbergen. Men borg daar alles op wat niet in de handen van de vijand diende te komen. De containers met wapens werden aan parachutes gedropt. De parachutes van witte zijde mochten evenmin in Duits bezit komen. Vandaar dat ze eerst in de kerktoeren werden gedroogd en daarna op de kerkzolder opgeborgen. Menig bruidje is na de oorlog getrouwd in een jurk die van de parachutestof was gemaakt. Ook werd de stof gebruikt als

gordijnen voor de ramen. Ooit gebeurde het dat twee Duitse officieren de toren wilden gebruiken als uitkijkpost. Een van de officieren was de zoon van een predikant die vroeg of hij op het orgel mocht spelen. Met angst en beven gaf men hiervoor toestemming omdat weigeren wel eens verkeerd zou uitpakken. Temeer omdat naast de bank waarop hij zat vijf radiotoestellen waren opgeborgen. Het in bezit hebben van een radio was namelijk door de Duitsers verboden omdat wij dan zouden horen hoe het werkelijk met de oorlog ging. Vanzelfsprekend was dominee Cornelis Brouwer ook niet helemaal onkundig van alles wat er in het kerkgebouw gebeurde. Zelf had hij een Joods meisje in huis dat bij hem was ondergedoken. Haar vader had contacten in Wilnis en daarom was zij daar naar toe gegaan omdat het daar veiliger was dan in Amsterdam, waar de ene na de andere joodse familie naar Westerbork was afgevoerd. Zij belandde op diverse adressen maar kon daar uiteindelijk niet blijven. Ten einde raad solliciteerde zij als dienstmeisje bij de dominee en deze nam haar op proef aan. Bij haar sollicitatie had zij echter haar joodse afkomst verzwegen. Maar toen er geruchten gingen dat er in Wilnis razzia's zouden worden gehouden, kreeg de dominee in de gaten dat er iets met het hulpje aan de hand was. Tenslotte biechte ze hem in tranen op dat ze joods was en dat ze zijn gezin niet in gevaar wilde brengen. De dominee wilde hiervan niets horen en het meisje is tot het eind van de oorlog bij hem gebleven en heeft de oorlog overleefd. Helaas kan dat niet gezegd worden van haar verdere familieleden. Om zijn gezin niet in gevaar te brengen heeft de dominee zijn vrouw pas na de bevrijding verteld dat Gerda in werkelijkheid Esther heette en joods was.

Gerda vertelde toen ook waarom ze zo vaak in de toren klom. Vanuit die plek kon ze goed naar buiten gluren of er onraad was.

Gerda als onderduikster in de Wilnissse Dorpsstraat

Zo maar een bericht

door Fred de Wit

In De Ronde Vener van 12 november 2003 stond een kort berichtje met als kop: "Subsidie voor restauratie kerk". Hierin stond dat de Gedeputeerde Staten van Utrecht 344 duizend euro beschikbaar willen stellen voor de restauratie van de hervormde kerk te Wilnis. Met dit bedrag kunnen de kerktoren en de consistoriekamer gerestaureerd worden. De provincie ziet dit als een voorschot omdat het Rijk momenteel hiervoor geen gelden beschikbaar heeft.

In het novembern timer van het Historisch Nieuwsblad stond een andere kop: "Geschiedenis niet verplicht in tweede fase van het voortgezet onderwijs". En verder in het interview: "Geschiedenis blijft in de tweede fase van het voortgezet onderwijs een keuzevak". De bewindsvrouw, Maria van der Hoeven van onderwijs, wil de keuze aan de scholieren overlaten en zegt meer te geloven in de hervorming van het vak. De bewindsvrouw daagde de historici uit om het vak zodanig aantrekkelijk te maken dat het ook door kinderen wordt gekozen. En hoewel ik me geen historicus wil noemen, houd ik me wel met de historie van onze gemeente bezig en publiceer daar ook over. Ons ledenbestand bestaat voor een groot gedeelte uit oudere mensen. Vandaar een oproep om ons ledenblad ook eens aan uw kinderen en kleinkinderen te geven. Wellicht dat zij dan voor het vak geschiedenis kiezen. Vroeger moest ik, en waarschijnlijk ook vele lezers en lezeressen van ons blad, op school de jaartallen uit het hoofd leren en daarbij kort een feit vermelden. Zoals 1600. Slag bij Nieuwpoort. Wij, de opstandelingen tegen Spanje hebben die slag gewonnen. Als we die verloren hadden, zouden we dit jaartal waarschijnlijk nooit uit het hoofd hebben hoeven leren. Zo is het vaak in de geschiedenis gegaan. Grote overwinningen worden gevierd en nederlagen gebagatelliseerd. Ik vind het jammer dat geschiedenis als een keuzevak wordt gezien, want vanuit het gebeurde in het verleden kunnen wij nog altijd veel leren. Nog steeds gebruik ik jaartallen om mijn geheugen te steunen bij bepaalde voorvallen. Vandaar dat ik nu terugkeer naar de verleende subsidie voor de hervormde kerk. Misschien blijft er bij u door deze jaartallen iets hangen over de historie van dit gebouw.

1216 Omstreeks deze tijd moet er op ongeveer op de huidige plek een kerk hebben gestaan. Het was een katholieke kerk en men sprak toen niet over de kerk te Wilnis maar wel over de kerk te Oudhuizen. Volgens sommige historici zou dit het eerste kerkgebouw in De Ronde Venen zijn geweest. Anderen betwijfelen dit. De eerste kerk zou in Mijdrecht hebben gestaan. De kerk stond op de plek waar nu de begraafplaats is.

1598 Henricus ten Brinck wordt benoemd tot de eerste hervormde predikant te Wilnis. Men moet aannemen dat het gebouw even daarvoor in handen van de protestanten is overgegaan.

1611 De toren van het kerkgebouw stort in. De geluidsklok komt eveneens naar beneden. Dit zou niet de eerste keer zijn want 265 jaar later stort deze nogmaals naar beneden.

1613 De toren is weer herbouwd, hetgeen blijkt uit een gedenksteen die thans nog in het gebouw aanwezig is.

1640 Het oudste, van oorsprong rooms-katholieke kerkgebouw, blijft in gebruik tot omstreeks 1740.

1739 Cornelis Jacobus Mattheus Hendricxsen, zoon van de toenmalige predikant legt de eerste steen voor een nieuwe kerk.

1742 Op 4 februari 1742 wordt het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen.

1876 Zondag 6 augustus 1876, laatste preek van dominee A. Renier in het kerkgebouw. Het is niet meer verantwoord vanwege de bouwvalligheid om daar nog godsdienstoefeningen in te houden.

1876 Woensdag 16 augustus, 8 uur 's morgens stort de toren in en de geluidsklok komt voor de tweede keer omlaag. De ramp is het gevolg van verkeerde graafwerkzaamheden bij de toren die werd gerestaureerd. De schuldbewuste aannemer zou volgens toenmalige geruchten met de noorderzon vertrokken zijn. De bronzen luidklok uit 1541, die de beide rampen overleefde, heeft de naam van de heilige Ursula en is afkomstig uit Lanaken in België. De Duitsers hebben de klok in de oorlog niet kunnen roven omdat deze onder monumentenzorg viel.

1877 Aanbesteding van een nieuw kerkgebouw op 1 mei in het café De Vergulde Wagen. Het gebouw wordt gegund aan een Utrechtse aannemer voor een bedrag van f. 24.710. Op 1 december wordt de kerk officieus in gebruik genomen.

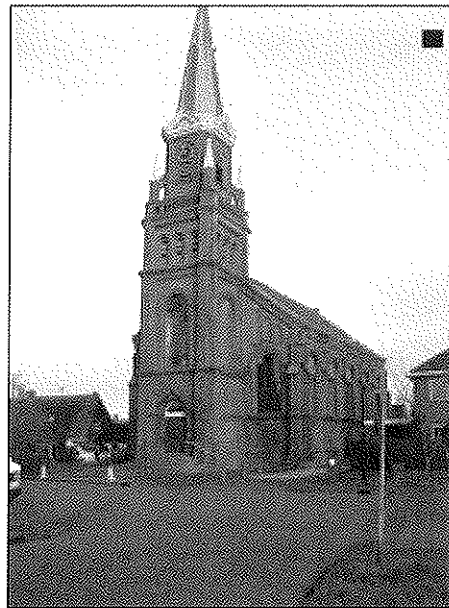
1878 Op 1 augustus 1878 vindt de oplevering plaats van het nieuwe kerkgebouw en de toren.

2003 November. Provinciale Staten van Utrecht willen een voorschot verlenen voor de restauratie van de toren en de consistoriekamer.

Wellicht dat door de opsomming van deze jaartallen het gebouw u nu meer zal aanspreken. Veel Wilnissers hebben hier gekerkt. Van 1200 tot ongeveer 1600 de katholieken en van 1600 tot heden

de hervormden. Vreugde bij het dopen van een kind en sluiten van een huwelijk is hier afgewisseld met verdriet bij overlijden. Als dit stukje grond eens zou kunnen spreken, wat zou ik dan een geweldig artikel over 800 jaar Wilnis kunnen schrijven.

Geraadpleegde literatuur:
Van Wildernis tot Ronde Venen 1985
Twee Parochies Verenigd in Driehuis.2000
De Ronde Venen Geschiedenis en Architectuur. 2001

De NH kerk te Wilnis anno 2004

Genealoog wat nu !

door Fred de Wit

Genealogie, het stamboomonderzoek, heeft de afgelopen jaren een geweldige vlucht genomen. Doordat we meer vrije tijd hebben is het voor velen mogelijk om zich aan deze hobby over te geven. Een hobby overigens, die veel vrije tijd vergt.

Ook de overheid heeft het historisch onderzoek naar de voorouders gestimuleerd. Voor betrekkelijk weinig geld worden cursussen gegeven, waarin de beginnende onderzoeker zich in het opzoeken van zijn of haar voorouders kan bekwamen. De gemeentelijke, de streek- en rijksarchieven hebben veel geautomatiseerd zodat de bezoeker door middel van microfiches en films veel gemakkelijker dan vroeger de voorouders kan vinden. Het Centraal Bureau voor Genealogie en de Nederlandse Genealogische Vereniging geven periodieken uit waarin de genealoog op de hoogte wordt gesteld van de laatste ontwikkelingen op genealogisch gebied. Ook via internet kan men tegenwoordig veel over de voorouders te weten komen. (Zie de website van onze vereniging onder genealogie). Maar dat geldt dan wel voor diegenen die in onze gemeente al enige generaties hebben geleefd. Meestal willen stamboomonderzoekers zo snel mogelijk langs de mannelijke lijn bij zijn of haar oudst bekende voorvader belanden om de oorsprong van de familienaam te vinden. Als men niet meer verder komt, zoekt men vaak verder in de breedte en wil men alles over het leven van de voorouders weten. Dan brengen de notariële, weeskamer- of andere archieven en kadasters de onderzoeker weer verder. Kortom een beginnende genealoog begint met de vader, de grootvader, de overgrootvader enzovoort. Dat wil echter lang niet zeggen dat men echt van die

gevonden grootvader afstamt. Want vreemd gaan is van alle tijden. En wie regelmatig het programma "Spoorloos" op de televisie bekijkt zal dat beamen. Soms wordt voor kinderen verzwegen, of pas veel later aan hun verteld, dat degene die voor de vader wordt aangezien niet de biologische vader is. Vroeger gebeurde het meestal dat, wanneer een ongehuwd meisje of vrouw van iemand in verwachting was, met de verwekker werd getrouwd om de schande te besparen of uit financiële noodzaak

De tijden zijn veranderd.

Na de bevrijding van het zuiden van ons land en in Mei 1945 van het noorden kregen veel vrouwen een relatie met de militairen die ons kwamen bevrijden. Ze vertrokken als bruiden naar Canada, de Verenigde Staten of Engeland waar ze een nieuw leven begonnen. Maar het gebeurde ook dat de militairen naar hun land van herkomst vertrokken en de vrouwen met een kind lieten zitten. Volwassen geworden gingen de kinderen, die uit zo'n relatie waren geboren, op zoek naar hun "roots" en dit niet altijd met succes omdat de vader zich zogenaamd niets meer kon herinneren omdat hij zich schaamde voor zijn huidige gezin. De behoefte om de echte vader of moeder te leren kennen blijkt nog steeds groot. Vijftig jaar geleden was het nog een aanvaard begrip dat het gezin de

hoeksteen was van de samenleving. Het familierecht richtte zich op de gezinnen. De emancipatie van de vrouw was nog lang niet voltooid. De kerken hadden nog een grote invloed op het gezinsleven omdat de ontkerkelijkheid nog niet had toegeslagen. Andere samenlevingsvormen dan het huwelijk lagen min of meer in de taboesfeer. Door het huwelijk verbonden zich niet alleen de families van de man en de vrouw zich met elkaar maar ook de vroegere en volgende generaties. Bij de geboorte maakt een kind door bloedverwantschap deel uit van een keten van generaties tussen de families van de vader en de moeder en verwijst dus naar het leven van de voorouders. Op zich leverde een onderzoek voor de genealoog daarom geen moeilijkheden op omdat men uitgaat van biologische banden. Hoe anders is het nu. Het huwelijk tussen een man en een vrouw is niet meer de enige samenlevingsvorm. Men kan ook gaan samen wonen en laat dat door een contract vastleggen bij een notaris. Ook uit een Lat-Relatie kunnen kinderen worden geboren. Het homohuwelijk heeft een wettelijke status gekregen waarin bij lesbiennes door spermadonatie of een "one night stand" een kind kan worden verwekt. Straks krijgt de genealoog te maken met allerlei categorieën vaders. Om er een paar te noemen: de biologische vader, de juridische vader, de adoptievader, de stiefvader, de anonieme of de bekende spermadonor, en de dode vader waarvan het sperma was ingevroren. Op deze wijze kan tegenwoordig de overleden vader nog voor een groot nageslacht zorgen. Bij de moeders kennen we tegenwoordig ook diverse mogelijkheden. Behalve de biologische en de stiefmoeder kennen we bijvoorbeeld ook de draagmoeder, de adoptiemoeder en de lesbische "andere-moeder". Voor een buitenstaander is het nu al moeilijk vast te stellen wie de echte moeder is van een kind in een lesbische relatie. De genealoog van de toekomst zal daarom afstand moeten nemen van heel wat veronderstellingen die voor de huidige genealoog vanzelfsprekend gelden. Genealogisch onderzoek zal er niet gemakkelijker op worden en dan hebben we het nog niet eens gehad over het klonen van kinderen.

Overigens, de weg naar onze voorouders is erg lang en begint hieronder. De lijst eindigt bij nummer 387: hoogopgergrootouder. Bron: soc.genealogy.benelux

- 1.Proband (kwartierdrager)
- 2.Ouders
- 3.Grootouders
- 4.Overgrootouders
- 5.Betovergrootouders
- 6.Oudouders
- 7.Oudgrootouders
- 8 Oudovergrootouders
9. Oudbetovergrootouders, enz.

Monumenten

Zeldzaam toiletgebouwtje uit 1913 in Mijdrecht

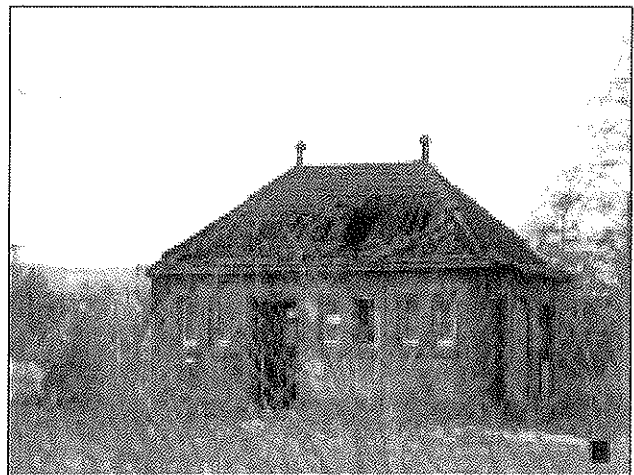
Het prachtige monumentale privaatgebouw behorende bij het stationsgebouw aan de Rondweg is uniek. Het is een bakstenen exemplaar met een pangedekt schilddak met pironen op de nokeinden. De twee deuren verschaffen respectievelijk toegang tot het dames- en herentoilet. Het bevindt zich (nog steeds) aan het einde van het voormalige perron.

Het gebouwtje is gemeentelijk beschermd en tot nu toe overeind gebleven. Helaas is het besmeurd met graffiti en het lijkt op instorten te staan.

Hopelijk komt de gemeente met NS Vastgoed (nu nog de eigenaar) tot een overeenkomst betreffende de restauratie, verplaatsing en het behoud van dit schitterende object. Wij, als liefhebbers van historie, zullen dan nog lang kunnen genieten van een uniek bezit in de gemeente De Ronde Venen.

Wiesje Dijkxhoom

Mocht u nog meer willen weten over oude stationsgebouwen, kijk dan op www.stationsweb.nl

Anno 2004 tussen de takken door gezien vanuit de Nutslaan.

Reünie

Op 24 april 2004 is er een reünie in basisschool 'De Opdracht' aan Bozenhoven te Mijdrecht.

We zoeken oud-leerkrachten en -leerlingen die vanaf 1913 op de "School met den Bijbel" gezeten hebben en die vanaf 1960 op de "CNS" (Christelijk Nationale School) waren en degenen die vanaf 1977 op "De Opdracht" gezeten hebben.

Geef u op bij de school: tel. 0297 257459 en vraag naar Coen Bunk.

E- mailen kan ook: oo.mijdrecht@hetnet.nl

Oproep Van der Vaart

Van de heer Jan van der Vaart uit Hengelo ontvingen wij de volgende oproep:

Omstreeks 1750 verhuist mijn voorvader, Jan van der Vaart, gedoopt in 1704 in Berkel en in 1738 gehuwd met Trijntje Patijn, met drie jonge kinderen van Rijswijk (ZH) naar Oudhuizen. In 1753 wordt daar een dochter Neeltje gedoopt. Oma Patijn komt als doopgetuige van Berkel naar Wilnis. Samen met dit gezin komt ook een ongehuwde broer Jacob mee. Deze trouwt in 1751 te Wilnis met Grietje Rijken, jonge dochter van Botshol. Ook in dit gezin worden kleine Van der Vaartjes grootgebracht. Vanaf 1750 komt de naam Van der Vaart nadrukkelijk voor in De Ronde Venen. Mijn vraag is: Wat voert iemand er toe om omstreeks 1750 te verhuizen van het Westland naar de polder Oudhuizen? Is die polder toen beschikbaar gekomen voor jonge pionierende boeren? Ik ben in de waterschaparchieven op zoek gegaan naar het antwoord. In het archief van het Grootwaterschap De Ronde Venen in Hilversum vond ik twee mappen. Een van 26-6-1758 en een van 25-3-1786. Vanaf 1796 komt de naam Willem van der Vaart voor als poldermeester van de polder Wilnis en Oudhuizen, bewesten het Bijleveld en beoosten de Heinoomsvaart. Deze Willem is de oudste zoon van genoemde Jan van der Vaart. Kennelijk missen er nogal wat stukken uit de begintijd van de polder. Weet iemand iets van het ontstaan van de polder Oudhuizen?

Reactie

In de Proosdijkoerier van december 2002 stond een artikel over de tanker Mijdrecht die in de oorlog een Duitse onderzeeër ramde. Omdat het een artikel is dat niet alleen op Mijdrecht betrekking heeft, is het ook op de website van onze vereniging geplaatst. Naar aanleiding daarvan ontvingen wij een reactie uit Duitsland van iemand wiens oom tot de bemanning van de duikboot behoorde en tijdens het gevecht met de Mijdrecht is omgekomen. Via hem zijn we in het bezit gekomen van een verslag van de gebeurtenissen door de kapitein van de onderzeeër, die door de geallieerden krijgsgevangen is gemaakt. Bovendien stuurde hij ons een uitvoerige documentatie over de opleiding van zijn verdronken oom en beschikken we thans over een compleet beeld van het drama dat zich op 7 maart 1941 op de Atlantische Oceaan heeft afgespeeld.

Van het bestuur

Nieuw bestuurslid

In de eerste bestuursvergadering van 2004 heeft

mevrouw Wiesje Dijkxhoorn uit Mijdrecht kennis gemaakt met de overige bestuursleden. Mevrouw Dijkxhoorn heeft interesse voor onze bestuurspost lezingen en excursies. Daarnaast heeft zij een grote affiniteit met monumentenzorg. We gaan er vanuit dat met haar inbreng de dienstverlening van het bestuur voor en naar de leden een extra stimulans krijgt. Op de eerstvolgende ledenvergadering zal zij door het bestuur als bestuurslid worden voorgedragen.

Onze secretaris de heer Henk Strubbe heeft een nieuw aftreedrooster opgesteld voor de diverse bestuursleden. Op onze algemene vergadering van 19 april lichten we dit verder toe. Op deze vergadering zijn de heren Strubbe en Swaab aftredend. Beidē stellen zich herkiesbaar. Daarnaast blijft er in ons bestuur een vacature. Een algemeen bestuurslid met historische affiniteit, een tweede voorzitter of tweede secretaris bijvoorbeeld.

Speerpunten

Op de laatste algemene vergadering in november heeft het bestuur de belangrijkste aanpakpunten voor het jaar 2004 gepresenteerd. Een soort beleidsnota in een notendop. Wat mag u dit jaar van onze vereniging verwachten?

Ons belangrijkste doel is om belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen. We willen een stimulerend aandeel leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin en waken voor het behoud van de regionale cultuurhistorische waarden. De middelen die we beschikbaar hebben om deze doelen te bereiken zijn kort geformuleerd de volgende:

- De Proosdijkoerier, een goed gevuld kwartaalblad
- Een actuele en service biedende Website
- Excursies, lezingen en tentoonstellingen
- Voortdurende PR, gericht op naamsbekendheid en ledengroei
- Op jeugd gerichte activiteiten, samenwerking met het onderwijs
- Enthousiaste actieve werkgroepen

De verschillende werkgroepen hebben ieder voor zich een aantal speerpunten genoemd, waaraan het komend jaar extra aandacht aan wordt besteed. Via de werkgroep archeologie willen wij bijvoorbeeld extra interesse wekken bij de jeugd door misschien wel het vormen van een archeologische jeugdwerkgroep. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de cultuur historische waardenkaart en we willen streven naar frequent structureel contact met de gemeente c.q. de betrokken wethouder aangaande archeologie en monumentenzorg.

19 april algemene vergadering

Op maandag 19 april bent u allen van harte uitgenodigd voor onze voorjaarsvergadering. Naast de algemeen bestuurlijke zaken hebben we deze avond vooral ook aandacht voor de cultuur historische waardenkaart van onze omgeving. De heer Blijdensteijn zal ons die avond hierover meer vertellen. Een uiterst interessant onderwerp, dat wij graag bij u aanbevelen.

Onze website willen we actueel, maar ook gebruikersvriendelijk houden. Concreet betekent dit onder meer het plaatsen van de laatste jaargang Proosdijkoerier in een database, het uitbreiden van de digitale bibliotheek en het bijwerken van de schriftelijke en de digitale catalogi. Tevens willen we onze website gedeeltelijk in het Engels gaan aanbieden. Met name gericht op de leden met familieleden in het buitenland. Op onze website zullen we ook een aantal foto's gaan plaatsen, die we oorspronkelijk voor onze nieuwjaarsreceptie hadden bedoeld. Juist de foto's uit ons verleden, waarvan we niet alle personen meer kennen of waarvan we niet meer precies weten waar het plaatje genomen is. Via de website willen we de bezoekers vragen om hun kennis hierover met ons te delen.

Zonder goede publiciteit vaart geen enkele vereniging wel. Wij streven naar regelmatige publiciteit in de regionale media. Via onze ledenbijeenkomsten, aparte lezingen en excursies willen we zo veel mogelijk mensen betrekken bij de activiteiten van de vereniging. Ook zijn er ver gevorderde plannen voor een nieuwe tentoonstelling over het werk van Anton Pieck. In overleg met het Veenmuseum in Vinkeveen, dat binnen haar muren de ruimte beschikbaar stelt voor de tentoonstelling, wordt er nu op aan gestuurd om de tentoonstelling in september a.s. mogelijk te maken. Als dit niet lukt dan is de expositie in 2005 mogelijk. Voor 2004 hebben we dan nog een tentoonstelling van Ex Libris in het vat. Onder de titel "van Lezen tot schrijven" is eveneens een alleraardigste expositie te verwachten. Nader nieuws volgt.

Doorgroei naar duizend leden tenslotte is eveneens een belangrijke doelstelling.

De werkgroep genealogie gaat aan de slag met een inventarisatie van familiegeschiedenissen in De Ronde Venen. Tevens bestaan er plannen voor de organisatie van een speciale genealogiedag en ook is een cursus boekbinden aangeboden. Deze cursus is in januari in Uithoorn van start gegaan onder leiding van de heer Ger de Ruiter. Tien woensdagavonden zijn een twaalfal cursisten enthousiast bezig met het inbinden van oude tijdschriften of het restaureren van oude boekwerken.

Over genealogie

Genealogie, stamboom, kwartierstaat, parenteel of gewoon familie onderzoek. Een van mijn hobby's is genealogie en via die hobby ben ik veertien jaar geleden lid geworden van onze historische vereniging. Al heel snel ben ik in het bestuur gekomen, eerst als secretaris (heel kort) toen als penningmeester. Daarnaast was ik bezig met de werkgroep genealogie. In die tijd hebben we diverse mensen geholpen om ze de weg te wijzen. Een cursus paleografie (het leren lezen van oud schrift) werd al geregeld. De vereniging groeide. Er kwamen steeds meer leden bij en omdat daardoor het penningmeesterschap steeds meer tijd kostte nam Hein Röling de werkgroep genealogie van mij over. Wel bleef ik hem helpen daar waar het nodig was. Helaas is Hein overleden, de werkgroep had geen leider meer. Ik heb in het bestuur te kennen gegeven, dat ik het wel weer wilde doen, maar dan niet meer naast het werk als penningmeester. Tijdens de ledenvergadering in april 2003 is er een nieuwe penningmeester gekozen. Sinds een paar maanden heb ik het werkgebied genealogie weer opgepakt. Om nu een goed beeld te krijgen van de behoefte onder onze leden zou ik graag van u willen weten: Wie is er bezig met het uitzoeken van zijn/haar familie? Wie zou dat wel willen maar weet niet hoe te beginnen? Wie zou een cursus paleografie willen volgen? Wie zou een cursus genealogie willen volgen? Wie zou er willen helpen als we als vereniging naar een genealogische dag gaan die georganiseerd wordt door derden in het land? Wie zou er willen helpen als we een genealogische dag organiseren voor onze leden?

Uw reactie wordt bijzonder op prijs gesteld. Bel even met Dinie van Tol of schrijf of e-mail.
Dinie van Tol-Burgers, Burgemeester Padmosweg
38, 3648 BG Wilnis. Tel. 0297 284213.
e-mail: b.van.tolburgers@freeler.nl

Nieuwe leden nov. 2003-jan. 2004

Mw. M. Catsburg-Berendse Waverveen
Mw. C.M. De Rijk-Berg Maarssen
Dhr. Rob Verhoeve Kamerik
Mw. M. Valkenburg-Kroon Uithoorn
Dhr. J.H.G. Vennegoor Mijdrecht
Mw. Louise Prins Uithoorn
Dhr. H. van den Dungen Mijdrecht
Dhr. H. Baas Mijdrecht
Dhr. D.M. Versteeg Vinkeveen
Dhr. P.G. Van Asselen Vinkeveen
Dhr. A.L. Kooyman Mijdrecht
Mw. A. Treur Aalsmeer
Dhr. D. van Kreuningen Ouderkerk a/d IJssel

Het is tijd voor maatschappelijke betrokkenheid. Het is tijd voor Rabobank Veenstromen.

Kunst, cultuur, sport en evenementen. Uw Rabobank is er altijd bij. Meedenkend en betrokken. Want als coöperatieve vereniging weten wij wat samenwerken betekent. Samen werken aan gemeenschappelijke doelen.

Kortom: Rabobank Veenstromen is er ook voor u. Behalve financiële steun, stellen wij ook andere middelen beschikbaar. Het gaat bij ons niet alleen om bankieren. Daar waar nodig dragen wij ons steentje bij aan de leefbaarheid en duurzaamheid van de lokale gemeenschap. Betrokkenheid tonen dus! Dat is het karakter van uw Rabobank.

Rabobank Veenstromen, Postbus 23, 3640 AA Mijdrecht. T (0297) 292600.

Rabobank